

Інна Большакова
Марина Пристінська

Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ

2
КЛАС

ЧАСТИНА 1

**Державний
Прапор
України**

**Державний
Герб України**

Державний Гімн України

Слова Павла Чубинського

Музика Михайла Вербицького

Ще не вмерла України і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці.
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.

Приспів:

Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду.

Інна Большакова, Марина Пристінська

Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ

Підручник інтегрованого курсу
для 2 класу закладів загальної середньої освіти
(у 2-х частинах)

Частина 1

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

rnk.com.ua/106011

Інтерактивний
електронний додаток

Київ • Харків
Видавництво «Ранок»
2024

УДК 501:37.016(075.2)
Б79

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ Міністерства освіти і науки України від 05.01.2024 № 8)

Підручник безкоштовний.
Надруковано згідно з договором від 17.07.2024 р. № UCSI4-189-1.
Продаж заборонено

Підручник створено відповідно до Типової освітньої програми,
розробленої під керівництвом Р. Б. Шияна

Ілюстрації *Михайла Курдюмова, Олени Курдюмової*
Обкладинка *Анни Макарової, Поліни Макарової*

Большакова І. О.

Б79 Я досліджую світ : підруч. інтегр. курсу для 2 кл. закл. загал.
серед. освіти (у 2-х ч.) : Ч. 1 / І. О. Большакова, М. С. Пристінська. —
Х. : Вид-во «Ранок», 2024. — 112 с. : іл.
ISBN 978-617-09-8948-2

УДК 501:37.016(075.2)

ISBN 978-617-09-8948-2

© Большакова І. О., Пристінська М. С., 2024
© Курдюмов М. Л., ілюстрації, 2024
© Курдюмова О. І., ілюстрації, 2024
© Макарова А. Л., Макарова П. І., обкладинка, 2024
© ТОВ Видавництво «Ранок», 2024

Вітаємо! Підручник, який ти тримаєш у руках, називається «Я досліджую світ». Що означає «досліджувати світ»?

У підручнику 5 розділів, у яких ми з тобою будемо досліджувати різні «світи».

Розділ «Про мене»

Світ твого «Я»: твоє тіло, твої почуття та думки, мрії й захоплення

Розділ «Дім, у якому я живу»

Світ твого найближчого оточення: твої рідні й друзі; те, що тебе оточує у твоєму домі та поруч з ним

Розділ «Моя країна — Україна»

Світ природи і культури нашої України

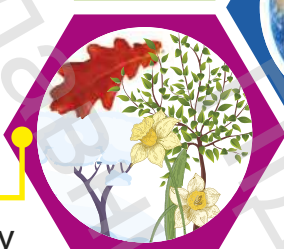
Розділ «Моя планета — Земля»

Світ нашої планети Земля у безмежному Всесвіті

Розділ «Пори року»

Світ у різні пори року

Ми досліджуватимемо світ, щоб навчитися жити в ньому. Це захоплива пригода! Це цікаво і радісно! Рушаймо!

Автори

Для того, щоб ти розумів / розуміла, які дії виконуватимеш, у підручнику є позначки:

— Спостерігаю і досліджую

— Дбаю про безпеку

— Читаю з розумінням

— Вивчаю інформатику

— Досліджую медіа

— Роблю власноруч

— Мислю критично

— Пишу для себе

ЗМІСТ

З УКРАЇНОЮ В СЕРЦІ	6
--------------------------	---

ПРО МЕНЕ

Я У ШКОЛІ

Я — людина. Моє зовнішнє і внутрішнє	8
Я і мій клас	10
Чому правила важливі?	13
Я дотримуюсь правил класу	16
Мій особистий простір	19
Я дотримуюсь правил школи	21
Як діяти в разі сигналів повітряної тривоги?	23
Я дотримуюсь правил дорожнього руху	26
Я дотримуюсь правил мінної безпеки	28
Я дотримуюсь правил спілкування в інтернеті	30
Мій режим дня	31
Я планую	33

ЯК Я ПІЗНАЮ СВІТ

Я сприймаю інформацію органами чуття	35
Я досліджую об'єкти довкілля	37
Я спостерігаю	38
Я експериментую	40
Я моделюю	43
Я вимірюю	44
Я вимірюю. Термометр	45
Я порівнюю об'єкти довкілля	46
Я досліджую штучні й природні об'єкти	47
Я — людина	49
Я — дитина. Чи подобається мені дорослішати?	51
Я піклуюсь про своє здоров'я	53
Я споживаю їжу	55
Я прагну бути особистістю	56

Я ВІДЧУВАЮ

Я розрізняю емоції	58
Я відчуваю цікавість	60
Я відчуваю страх	62
Я відчуваю відразу	63
Я спілкуюся	64
Я виявляю повагу до людей	65
Я виявляю повагу до людей.	
Що робити, коли ти відчуваєш неповагу і приниження?	66

ПОРИ РОКУ

Я ДОСЛІДЖУЮ ПРИРОДНЕ ДОВКІЛЛЯ ВОСЕНИ

Я спостерігаю за погодою восени	67
Я спостерігаю за явищами природи восени	68
«Звичайні» винаходи на прогулянці	69
Я спостерігаю за рослинами восени	70
Я спостерігаю за тваринами восени	71
Що я роблю восени?	72
Я святкую День захисників і захисниць України	73

ДІМ, У ЯКОМУ Я ЖИВУ

МОЄ ПОМЕШКАННЯ

Я дізнаюсь про житло людей у давнину	74
Чому в домі є різні кімнати?	75
План кімнати	76
«Звичайні» винаходи за письмовим столом	77
Тепло і світло в моєму домі	78
Вода в моєму домі	81
Як вода потрапляє в мій дім?	82
Я користуюся водою	83
Практична робота. Я вимірюю температуру води	85
Я досліджую воду у трьох станах	86
Я досліджую повітря	87
Я дихаю повітрям	89
Я досліджую чистоту і вимірюю температуру повітря	90

ПОМІЧНИКИ В МОЄМУ ДОМІ

Предмети в моєму домі	91
Мій час	92
Я вчуся бути відповідальним споживачем / відповідальною споживачкою	93
Я використовую інструменти	96
Електроприлади в моєму домі	97
Я використовую цифрові пристрої	99
Моя домашня бібліотека	101
Моя родина	102

ЗИМОВІ СВЯТА В МОЄМУ ДОМІ

Українські традиції зимових свят	104
Колядки на Різдво	107
Щедрівки на Новий рік	108
Засівальні пісні на свято Василя	109
Новий рік у моєму домі	110

З УКРАЇНОЮ В СЕРЦІ

Ми живемо в незалежній вільній могутній країні — Україні. Україна — наша Батьківщина. Ми тут народилися, тут живуть наші рідні й друзі. Збройні Сили України захищають нас від ворогів. Ми їм безмежно вдячні.

Слава Україні! Героям Слава!

1 Прочитай. Поміркуй, чому Україна може бути з тобою завжди.

Моя Україна

Моя Україна завжди зі мною —
У синьому небі, у теплих зорях,
У хвилях Дніпра і Чорного моря,
У квітах каштанів і соняхів в полі.
В дворі, у якому я з друзями граю,
І у піснях, які радо співаю,
У рідних моїх — мамі, татку, бабусях,
І у люстерку, як в нього дивлюся.
Б'ється у серці моєму невпинно,
Завжди зі мною моя Україна.

Інна Більшакова

2 Назви Державні символи України. Заспівай Гімн України.

		«Ще не вмерла України і слава, і воля...» (слова П. Чубинського, музика М. Вербицького)
Державний Прапор України синьо-жовтого кольору.	Державний Герб України — золотий тризуб на синьому тлі.	Державний Гімн України

3 Розглянь малюнок. Прочитай вислови дітей.

Правда чи неправда?

- Без верби і калини нема України. Це прислів'я.
- Україна — незалежна країна. Це речення.
- Любіть Україну, як сонце любить... Це уривок вірша.

- 4 Пригадай вірші та прислів'я.
Склади речення про Україну.

Ти навчаєшся у школі. Конституція України — це Основний Закон нашої держави, який гарантує тобі право на освіту.

- 5 Розглянь права, які має кожен школяр / кожна школярка в Україні. Поясни, як ти користуєшся ними.

Уроки

Відпочинок
на перерві

Медична
допомога

Користування
підручником

Повага

Відвідування
гуртків

- 6 Намалюй, про що мрієш. Розкажи про це тим, з ким хочеш поділитися своєю мрією.

ПРО МЕНЕ

Я У ШКОЛІ

Я — ЛЮДИНА. МОЄ ЗОВНІШНЄ І ВНУТРІШНЄ

Ти — учень / учениця 2-го класу. Ти — людина. У кожної людини є зовнішні ознаки: зріст, статура, колір волосся й очей тощо. Їх можна побачити, коли дивишся на тебе. Крім зовнішніх ознак, є внутрішні: доброта, чесність, увічливість тощо. Це риси характеру. Їх можна побачити, коли ти дієш. Чесність у тому — наскільки ти говориш правду, а ввічливість — коли ти вживаєш «чарівні» слова тощо.

- 1 Розглянь малюнок. Що відбувається? Придумай дітям імена. Поміркуй і визнач: де зображення певної дитини, а де — її портрет. Поясни свій вибір.

- 2 Знайди на малюнку того/ту, хто говорить:
- ✓ Я ще тиждень буду ходити з опорою, а потім — бігати.
 - ✓ Привіт! Я робила відбитки долоньями!
 - ✓ Одяг потрібно вішати охайно.
 - ✓ Який перший урок?
- За якими ознаками ти «впізнав / впізнала», кому належать ці слова?
 - Як ти вважаєш, хто з дітей найчесніший? Чому?
 - Уяви, що ти розмовляєш з кимось із цих дітей. Продовж діалог.
 - Намалюй себе. Спільно зробіть «портрет» вашого класу.

- 3 Розкажи про себе і свого друга / свою подругу, використовуючи діаграму Венна.

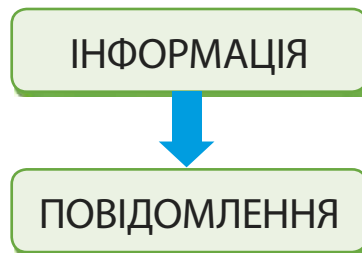

Пишу для себе. Розглянь себе в люстерко. Продовж речення.

Моє ім'я Мені ... років. Я високого / невисокого зросту. У мене кругле / видовжене обличчя. У мене русяве / каштанове / чорне волосся. Мої очі сині / сірі / зелені / карі. У мене прямий / кривий ніс. Я ношу / не ношу окуляри. Я люблю

Під час спілкування у класі ти отримуєш інформацію. Інформація — це відомості про те, що тебе оточує. Інформацію передають за допомогою повідомлень. Повідомлення — це різноманітні сигнали (звук, буква, світло, рух, зображення тощо).

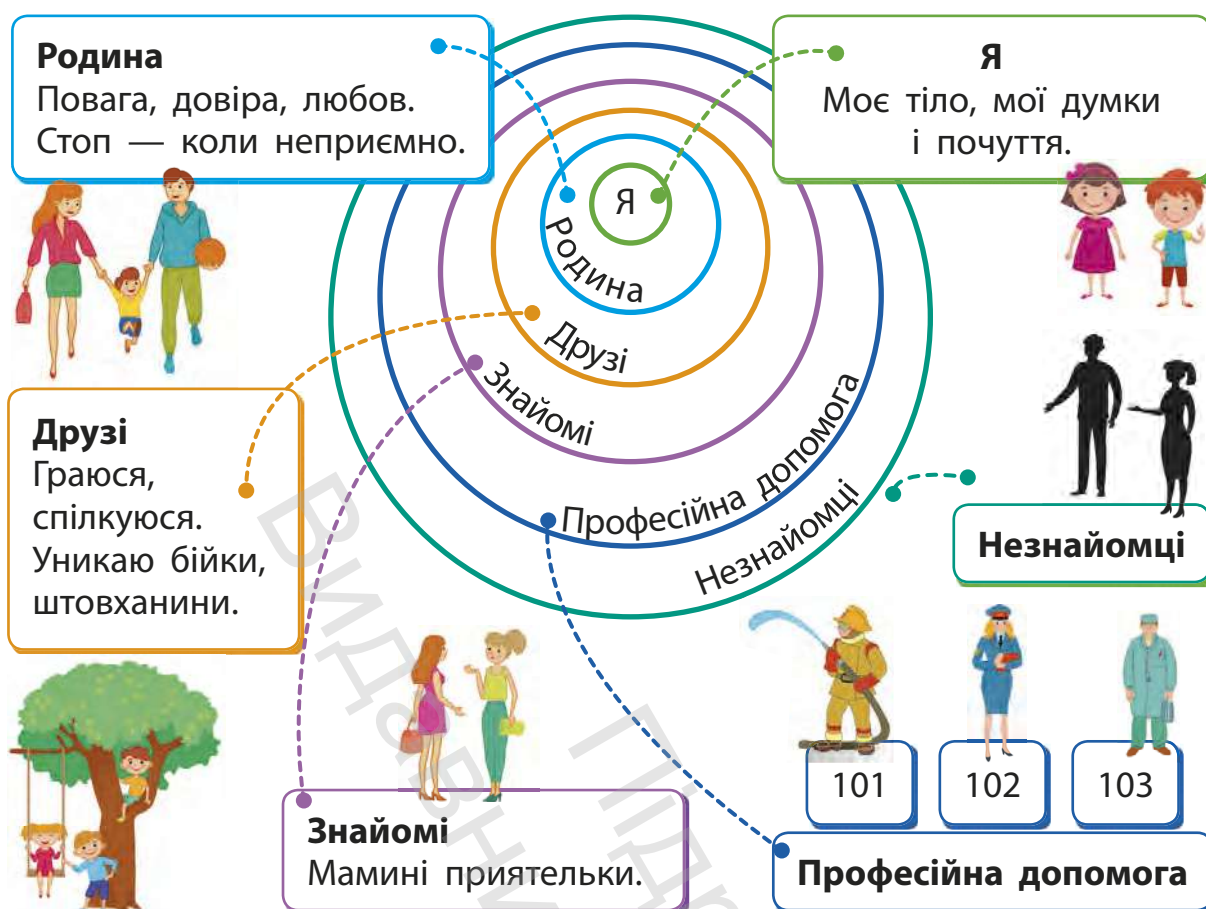
- 4 Яку інформацію ти дізнався / дізналася сьогодні на уроці про себе? Про інших?

Я І МІЙ КЛАС

Ти живеш серед людей. Ти — член / членкиня:

родини	спільноти класу	спільноти школи	місцевої громади (міста, селища чи села)	громадянин / громадянка України
--------	-----------------	-----------------	--	---------------------------------

- 1 Розглянь схему «Кола спілкування». Назви їх і поясни, які люди об'єднані в кожне коло.

Правда чи неправда?

- На схемі 8 кіл спілкування.
- Перше коло «Я»: моє тіло, мої думки і почуття.
- Найширше коло «Незнайомці». До нього належать люди, яких ти не знаєш.
- До кола «Професійна допомога» належать пожежники, працівники поліції, лікарі.
- Найближче до кола «Я» — коло «Родина».

- 2 Назви номери телефонів і відповідної служби порятунку.

ПОЖЕЖНА СЛУЖБА

103

ПОЛІЦІЯ

102

ШВИДКА ДОПОМОГА

101

Клас, у якому ти навчаєшся, — твоя учнівська спільнота, яка об'єднує учнів і учениць спільною метою: навчання. У вас є спільні уроки, спільне приміщення, спільні завдання тощо.

3 Назви, що ще є спільним для учнів і учениць твого класу. Уклади список із 5 спільних ознак.

4 Крім спільного, є те, чим ви відрізняєтеся. Наприклад, у класі Сергійка діти люблять читати казки або оповідання. Хлопчик зобразив це так:

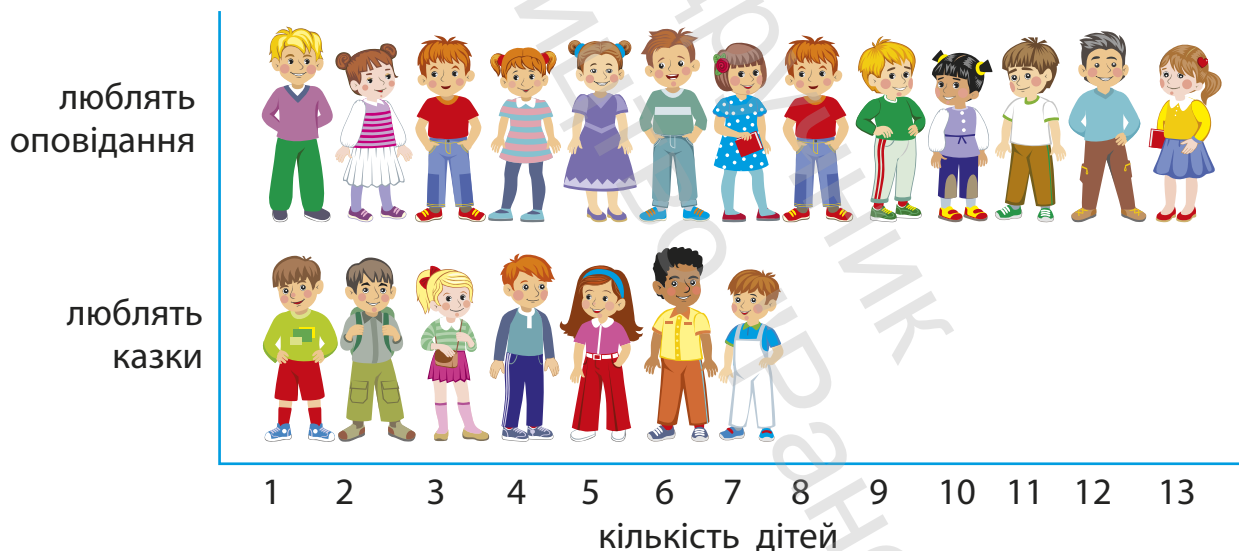
люблять читати оповідання

люблять читати казки

Дай відповіді на запитання.

- Скільки учнів / учениць у цьому класі? Скільки дітей люблять читати оповідання? Скільки з них люблять читати казки? Скільки дітей не люблять читати казки?
- Дані, зібрані Сергійком, можна записати так.

5 Створи діаграму за зразком. Дізнайся, що більше люблять читати діти твого класу або групи, у якій ти працюєш сьогодні на уроках.

Повідомлення можуть передаватися за допомогою текстів чи зображень, як у діаграмі.

ЧОМУ ПРАВИЛА ВАЖЛИВІ?

Правило — це положення, яким керуються у співжитті, у праці, у поведінці тощо.

У зоопарку є правило для відвідувачів / відвідувачок «Не годуй тварин». Уяви, що буде, якщо всі відвідувачі / відвідувачки зоопарку порушуватимуть правило.

У супермаркеті є правило для покупців «Не бігай з візками». Уяви, що буде, якщо всі покупці порушуватимуть правило.

1 Прочитай текст. Визнач тему і головну думку.

ДЕНЬ БЕЗ ПРАВИЛ

- Уяви, що одного дня всі правила зникли. Що сталося б?

Назар не любив виконувати правила. Щоранку він мав рано прокидатися, щоб вчасно прийти до школи. У школі теж правила: уважно слухай учителя / учительку, говори тільки тоді, якщо підведеш руку, виконуй завдання. Удома теж правила: роззувайся у передпокої, не їж за комп'ютером. «Набридло! Хочу жити без правил!» — подумав Назар.

Наступного дня хлопчик прокинувся. Хотів поснідати, але сніданку не було. Мама сказала, що сьогодні день без правил, тому має зайнятися тим, чим хоче. Назар приготував бутерброд і пішов до школи. Дорогою їздили машини, перехожі не могли перейти вулицю, адже світлофори не працювали. Назара ледве не збив велосипедист, який мчав тротуаром. Він хотів щось сказати, але сьогодні день без правил. Урок розпочався вчасно, але вчителька не прийшла.

— Уроків не буде! — мовила Оксанка, — учителька сказала, що сьогодні їй не хочеться проводити заняття.

— Ура! — зрадів Назар. — Я повертаюся додому гратися. У кімнаті було розкидано речі.

— Мамо, а коли обід?

— Вибач, — сказала мама, — сьогодні мені не хочеться готувати чи прибирати.

Назар доїв усі цукерки і поїхав у парк кататися на велосипеді. Там його друг Тарас сказав, що йому подобається велосипед Назара і він забирає його, щоб покататися. Тарас поїхав на велосипеді, Назар повернувся додому пішки.

«Ні, — думав він, — так не можна. Чому ніхто не дотримується правил? Що відбувається?».

Назару так захотілося, щоб знову все було за правилами, що він прокинувся. Біля нього спав пухнастий кіт Люсик.

— Як гарно жити за правилами, — сказав Назар Люсику і пішов малювати одне з правил класу.

Інна Большакова

«ЧОМУ»?

- Чому Назару не подобалось виконувати правила?
- Чому хлопчик вирішив, що правила все-таки потрібні?
- Чому виконувати правила іноді складно?

2 Усно опиши ситуації. Добери правило до кожної з них. У яких ситуаціях люди виконують правила, а в яких — ні? Якими є наслідки невиконання правил? Які правила потрібні, щоб поліпшувати наше життя?

1. Обіймай маму щодня.
2. Уважно слухай учителя / учительку.
3. Зберігай речі в шафі.
4. Викидай сміття у смітник.

Пишу для себе. Вибери тему і напиши свої думки.

- Я виконую правила, тому що...
- Правила потрібні, тому що...

Я ДОТРИМУЮСЬ ПРАВИЛ КЛАСУ

Правила потрібні для того, щоб наше життя було зручним. У твоєму класі також повинні бути правила. Їх мають виконувати всі учні й учениці класу.

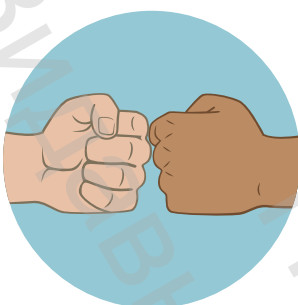
- 1** Вибери 5 найважливіших правил, які б могли бути правилами твого класу. Обговори з однокласниками / однокласницями, як їх потрібно виконувати.

СПИСОК ПРАВИЛ

1. Вчасно приходить на уроки.
2. Вітайся і прощайся ввічливо.

Потисніть
руки

Дай
кулачок

Помахай
рукою

Привітайтеся
ліктем

3. Спілкуйся чемно.
4. Хочеш сказати — підведи руку.
5. Прибирай своє робоче місце.
6. Уважно слухай пояснення вчителя / вчительки.
7. Старанно виконуй завдання вчителя / вчительки.
8. «Тримай руки при собі» — не розв'язуй спірні питання бійкою.
9. Не чіпай чужі речі без дозволу. Стеж за своїми речами.
10. Виконуй правила пожежної безпеки і правила під час повітряної тривоги.

Які правила використовують у віртуальному класі?

Ти можеш передавати повідомлення жестами і мімікою, коли вітаєшся чи прощаєшся.

- 2 Порівняй робочі місця учнів і учениць. Розкажи про правила безпечної поведінки під час різних уроків.

- 3 Прочитай правила поведінки. Поміркуй, яких уроків вони стосуються. Намалюй позначки до кожного правила.

1. Не чіпай руками шнури і розетки.
2. Вмикай комп'ютер з дозволу вчителя /вчительки.
3. Приходь до комп'ютерного класу без їжі та напоїв.
4. Бери ножиці за лезо, коли хочеш їх комусь передати.
5. Ходи класом спокійно.

Пишу для себе. Вибери тему і напиши свої думки.

- Чому правила класу потрібно обговорювати з усіма учнями класу?
- Чому правила класу важливі?
- Чому всі діти нашого класу мають дотримуватися правил класу?

4 Тарас переодягається на урок фізкультури. Яка інформація буде для нього своєчасною?

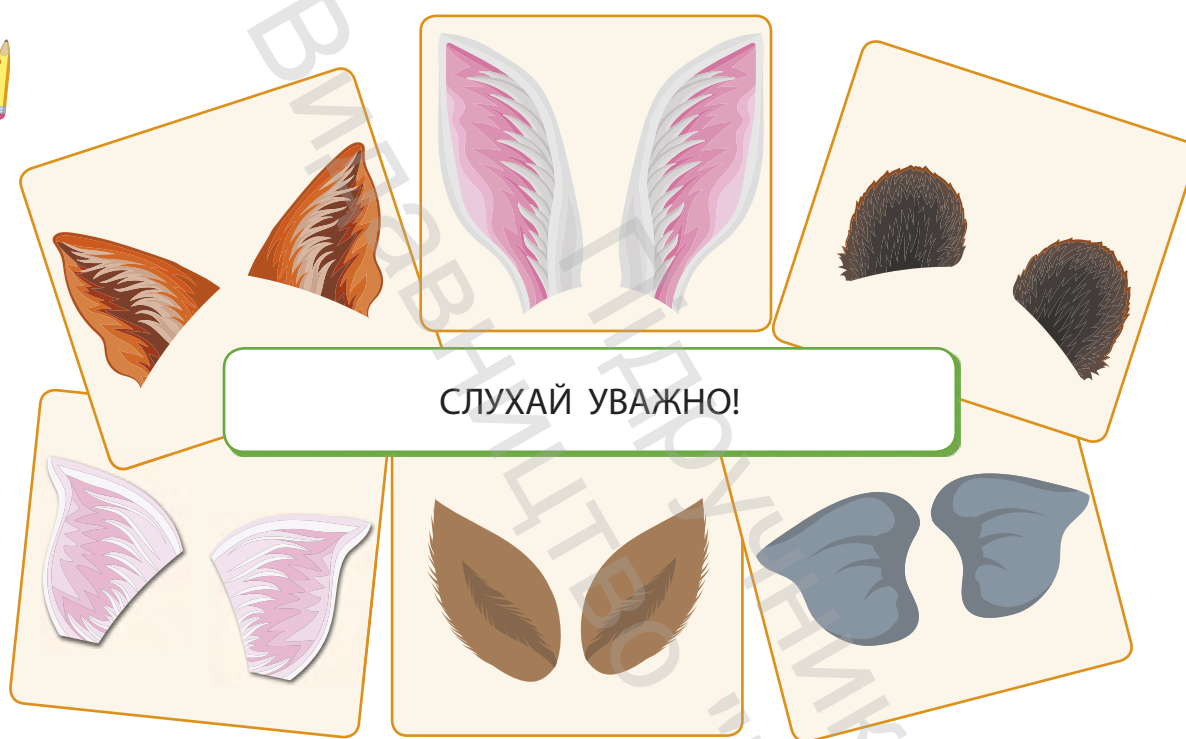
Завтра їдемо на екскурсію.

Урок фізкультури буде на свіжому повітрі. Одягніть верхній одяг.

Якщо ти отримуєш інформацію, потрібну в певний момент, ця інформація **своєчасна**.

5 Підготуй картку з правилом «Слухай уважно!».

1. Намалюй вушка різних тварин

2. Виріж їх і наклеї на картку з правилом

Ти можеш передавати повідомлення за допомогою слів і малюнків. **Повідомлення** — це послідовність різноманітних сигналів (букв, зображень, звуків тощо). Наприклад, на картці написано буквами «Слухай уважно» і намальовано зображення вушок.

МІЙ ОСОБИСТИЙ ПРОСТІР

- 1** Прочитай. Поясни, як ти розумієш поняття особистий простір людини.

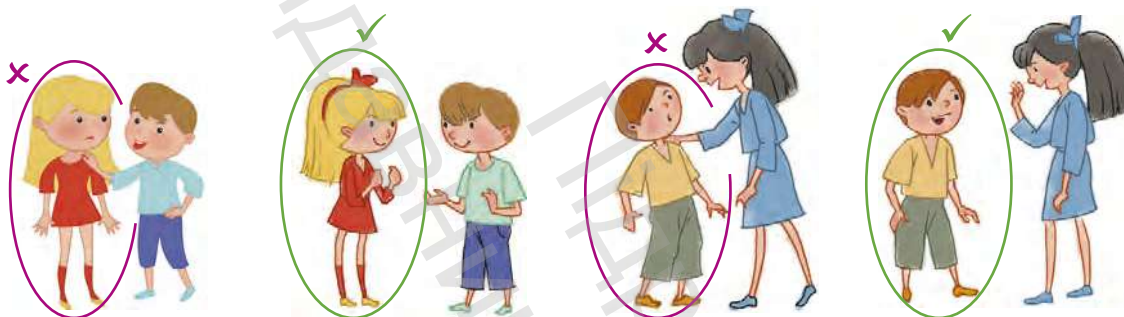
— Я люблю спілкуватися. Підходжу поговорити, але всі чомусь відходять від мене.

— Мабуть, ти занадто близько підходиш і порушуєш особистий простір людини.

— А що таке особистий простір людини?

— Особистий простір — це простір біля твого тіла. Уяви себе, наприклад, у сфері. Людям може бути неприємно, коли ти перебуваєш у їхньому особистому просторі.

- 2** Хто поважає особистий простір іншої людини? Чому ти так уважаєш? Кому ти дозволяєш входити у твій особистий простір?

Як дотримуватися правила «збереження особистого простору»?

Для різних людей особистий простір може бути різним. Це залежить від того, наскільки: людина чутлива, знайомі ви з нею чи ні, є друзями / подругами чи ні тощо.

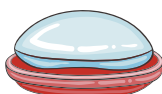
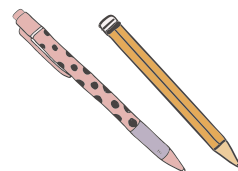
Дотримуйся правила «курячі крильця». Якщо ти поставиш руки в боки і відчуєш ліктем іншу людину, отже, ти занадто близько до неї й можеш порушувати її особистий простір.

Тобі й іншій людині може бути добре на близькій відстані. Домовтеся, що вам це зручно.

Хочеш обійняти людину, запитай її, чи це зручно.

Особистий простір потрібен, коли ти читаєш книгу в класі чи сидиш за партою. Домовся про нього з однокласниками й однокласницями.

3 Чим ти можеш поділитися з друзями / подругами? Якими особистими речами варто користуватися самому / самій? Чому?

4 Чи порушували діти особистий простір? Чому ти так вважаєш? Чи буває порушення особистого простору задля гри?

- У які ігри грають діти? Чи виконують вони правила гри? Чому в іграх теж є правила?

5 Обговори у групах, що потрібно робити в таких ситуаціях:

- Тебе хтось ненавмисно штовхнув.
- Учителька сказала, що потрібно стати парами.
- Твій сусід поклав свої речі на парту зверху на твої.
- Однокласники / однокласниці кидають твій портфель.

6 Запам'ятай правило «купальний костюм».

Ніхто не має права торкатися частин тіла, закритих купальним костюмом. Розкажи дорослим, якщо трапиться схожа ситуація.

Я ДОТРИМУЮСЬ ПРАВИЛ ШКОЛИ

- 1 Прочитай лист, який отримали другокласники / другокласниці. Назви виділені слова і поясни їх значення.

Вітаємо дорогий друже / дорога подруго!

Ти навчаєшся у нашій школі, отже, ти **член / членкиня** нашої шкільної **спільноти**. Ми раді, що ти з нами!!!

У всіх нас є спільна **мета**: гарно вчитися. Щоб наша школа була **комфортною** для навчання, у нас є спільний обов'язок: дотримуватися правил школи. А ще в нашій школі є **традиції** та свята. Успіху в другому класі!

Шкільний парламент

У класі ти навчаєшся разом зі своїми однокласниками / однокласницями. Інші шкільні приміщення ти використовуєш спільно з учнями / ученицями всієї школи, тому всім важливо дотримуватися правил школи.

- 2 Знайди зображення працівників і працівниць школи, назву приміщення та предмет, який може бути в цьому приміщенні. Розкажи про правила поведінки в цих приміщеннях.

комп'ютерний клас

їдальня

бібліотека

спортзал

- 3 Вибери і поясни правила, які є у вашій школі.

- Спілкуйся ввічливо.
- Кидай сміття в кошик для сміття.

- Сиди на лавах, а не на підвіконні.
- Ходи спокійно коридорами, бігай на майданчику та у спортзалі.
- Дотримуйся черги у їдальні.
- Допоможи іншому / іншій, якщо він / вона того потребує.
- Змоделюй у парі, як дотримуватися цих правил.
- Продовж список правил школи.

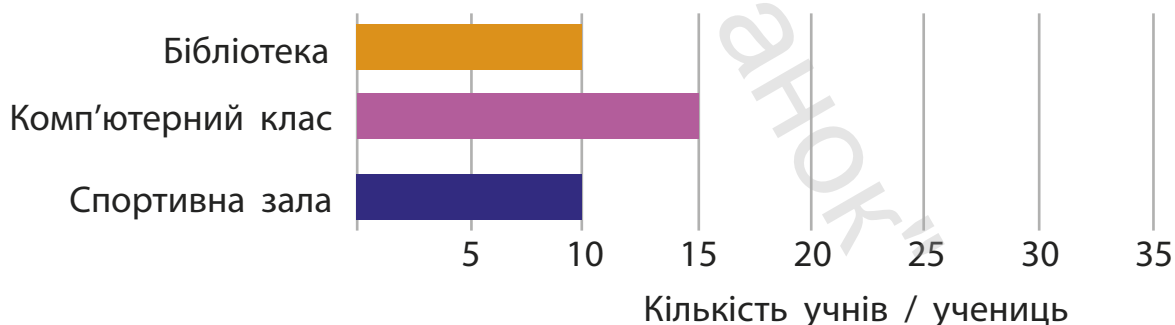
Які приміщення є в твоїй школі? Хто там працює? Які правила потрібно виконувати, щоб уникнути небезпечних ситуацій? Створи пам'ятку з правилами.

- 4** Уклади список тих дорослих, до кого ти можеш звернутися по допомогу. Склади у парі діалог, як попросити про допомогу.

Запам'ятай! Про допомогу ти можеш попросити будь-якого дорослого, який працює у твоїй школі. Ти можеш звернутися до вчителів / вчительок, директора / директорки, медичної сестри, охоронця, прибиральниці тощо. Розкажи їм, яка тобі потрібна порада чи допомога.

Яке шкільне приміщення твоє найулюбленіше? Чому?

- 5** Учні / учениці визначили найцікавіше місце в школі. Розглянь діаграму і розкажи про нього. Розкажи про правила поведінки у шкільних приміщеннях. А яке найцікавіше місце у твоїй школі? Чому?

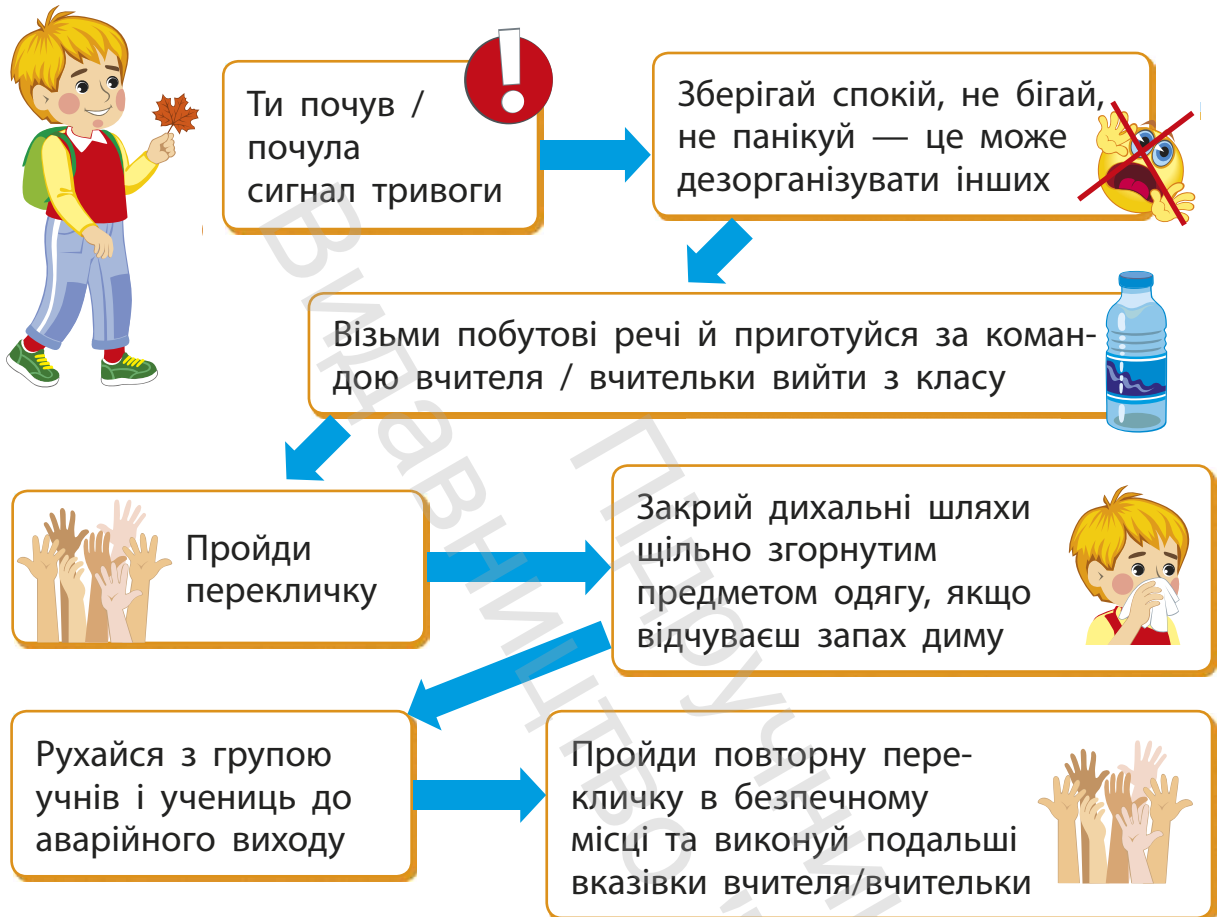
Ти можеш передавати / отримувати числові повідомлення. Наприклад, 15 учнів / учениць вибрали комп'ютерний клас.

ЯК ДІЯТИ В РАЗІ СИГНАЛІВ ПОВІТРЯНОЇ ТРИВОГИ?

У разі сигналів пожежної чи повітряної тривоги ти маєш одразу вийти з класу разом зі своїм учителем / своєю вчителькою.

1 Розкажіть і покажіть у парах послідовність дій під час евакуації.

Евакуація зі школи: що робити учневі / учениці

2 Розкажи, що ти робиш, коли чуєш сигнал повітряної тривоги у школі, на вулиці. Які місця можуть стати укриттям під час повітряної тривоги?

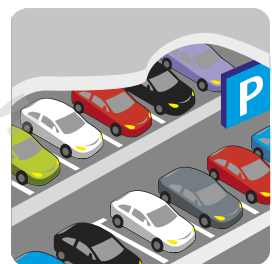
Укриття

Підземний перехід

Станція метро

Підземний паркінг

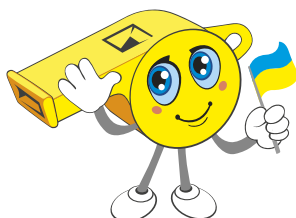
Сирена — моя помічниця

Привіт! Я Сирена

, а це мій молодший

брат Свисток

. Ти, мабуть, знайомий / знайо-

ма з ним. Він любить свистіти на чайнику

чи

в іграх

, я співаю голосніше Свистка. Я ж його стар-

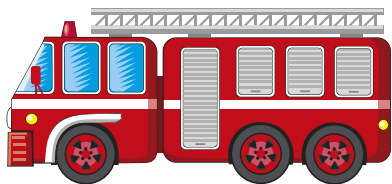
ша сестра. Я співаю, коли потрібно про щось попередити.

Я співаю на машині швидкої допомоги

, коли

вона поспішає до хворого. Кричу з пожежної машини

, коли вона мчить гасити пожежу. Я співаю

дуже голосно, щоб усі машини навколо мене почули і поступилися дорогою. Тому що і швидкій, і пожежній машині потрібно їхати дуже швидко, щоб устигнути допомогти людям.

Коли чуєш: «Повітряна тривога!», ти чуєш і мій гучний спів. Я співаю гучно, щоб почули всі. Так я турбуюся про тебе. Я хочу вберегти тебе від небезпеки. Чуєш мій спів, ска-

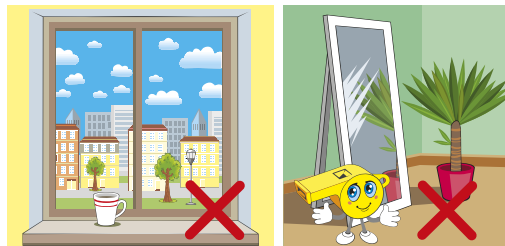
жи: «Привіт, Сирено

, я тебе чую, я знаю про

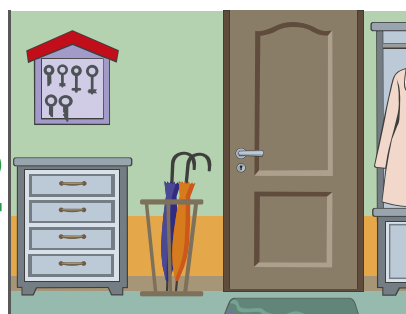
небезпеку».

Швидко відійди від вікон та скляних речей, наприклад, дзеркала, також від тих предметів, що можуть упасти на тебе.

Візьми «валізку безпеки», хатніх улюбленців, телефон та поспішай у бомбосховище.

Якщо ти живеш у багатоповерхівці, не заходь у ліфт, спускайся сходами.

Пам'ятай про правило «двох стін». Ти можеш сховатися за двома глухими стінами (тими, що без вікон). Перша стіна закриє тебе від удару, а друга — від уламків стіни, вікон, меблів тощо.

Коли я співаю, можеш підспівувати мені так само голосно, щоб я тебе також почула.

Нумо дружити!
Бережи себе!

Ти можеш передавати / отримувати звукові повідомлення. Наприклад, сигнал повітряної тривоги — звукове повідомлення.

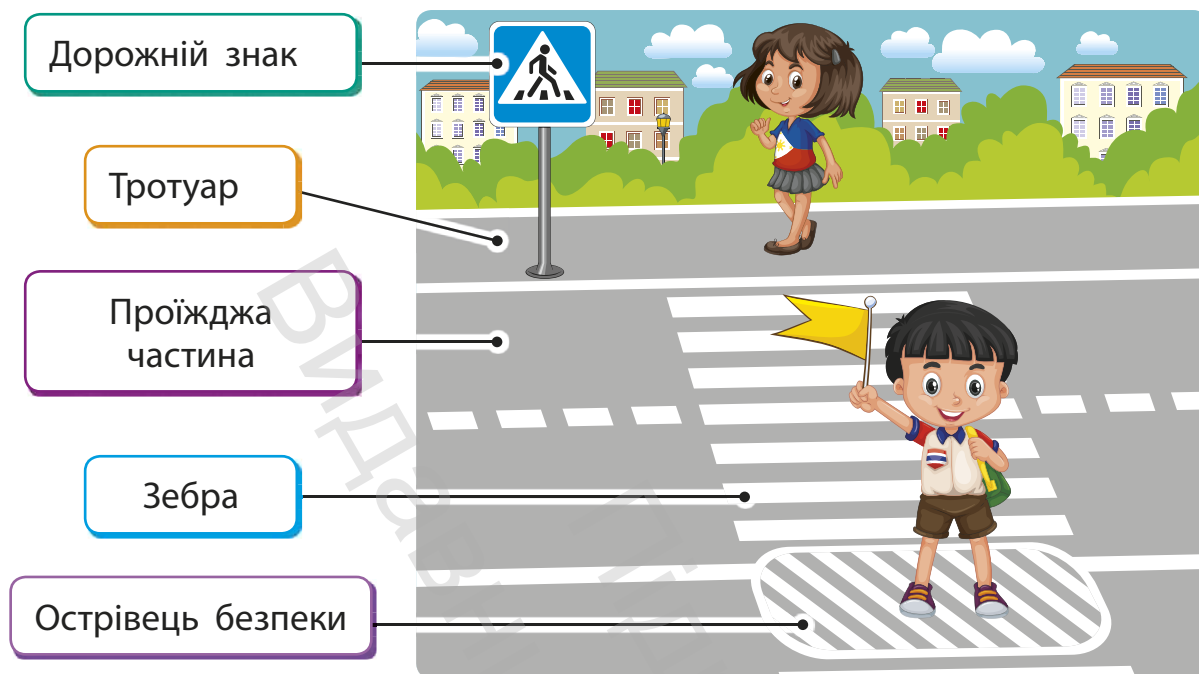

Пишу для себе. Вибери тему і напиши свої думки.

- Я можу подружитися із сиреною, тому що...
- Коли лунає сирена, я роблю...

Я ДОТРИМУЮСЬ ПРАВИЛ ДОРОЖНЬОГО РУХУ

- 1 Розглянь малюнок. Що відбувається? Поясни значення слів. У яких правилах дорожнього руху їх вживають? Поясни, як дівчинці перейти вулицю.

Правда чи неправда?

1. Дівчинка стоїть на проїжджій частині.
2. Хлопчик стоїть на острівці безпеки.
3. Проїжджою частиною їде автобус.
4. Дівчинка стоїть біля світлофора.
5. Через дорогу біжить зебра.

Ти можеш переходити дорогу підземним переходом

та

наземним

, регульованим — за сигналом світлофора або нерегульованим — подивись спочатку ліворуч, а потім — праворуч. Переходь вулицю тільки тоді, коли поруч немає транспорту.

Водій / водійка має побачити пішоходів здалеку, щоб своєчасно зупинитися. Коли бачить пішохода на дорозі, він / вона натискає гальма. Машина одразу не може зупинитися, тому продовжує їхати ще кілька метрів і може збити пішохода. Якщо ти зненацька вибігаєш на дорогу, виходиш з-за припаркованої машини — це може бути небезпечно.

- 2 Розглянь плакат. Розкажи, який одяг водій / водійка може бачити найкраще, а який — найгірше.

Водієві / водійці складно побачити пішохода в темряві: ввечері чи вночі. Найкраще носити на одязі й наплічнику флікери — світловідбивачі.

Наприклад: браслети, значки, наліпки, пов'язки, брелки, жилети.

Люди можуть отримувати світлові повідомлення. Наприклад, сигнали світлофора чи флікерів.

- 3 Зроби наліпку — флікер для наплічника.

Я ДОТРИМУЮСЬ ПРАВИЛ МІННОЇ БЕЗПЕКИ

1 Прочитай комікс. Які правила потрібно запам'ятати?

— Привіт! Я тебе знаю. Ти пес Патрон. Ти шукаєш міни.

— Гав! Так. Я разом з рятувальниками шукаю міни. У міношукачів є спеціальні пристрої для цього. А у мене — мій ніс! Гав!

— Міни є різні, а правило одне — не чіпай незнайомі предмети. Ніколи!

— Може, пограємося у парку?
— У парку не можна, тому що є знак, що це небезпечна територія.

— Який чудовий ведмедик! Нічий! Можна гратися.

— Не чіпай чужі речі. Вони можуть бути небезпечними. Я відчуваю вибухівку!

— Невже у звичайних речах може бути вибухівка?
— Звісно, і в коробці з цукерками, і в сумці.
Є правило: не твоє — не чіпай!

— А з міною можна погратися?
— Ні, міну не можна засипати землею, підпалювати, заливати водою.

— Піду скажу мамі.
— Відходити від міни потрібно тією ж дорогою, що і підходив до неї!

— А можна мамі зателефонувати?
— Тільки на відстані 150 м. Інакше міна може вибухнути від вібрації телефона.

— А ще можна зателефонувати 101.

— Будемо гратися на перевіреному майданчику в шукачів скарбів, а не мін. Ми — за безпечні ігри!

2 Прочитай заголовки новин із газет. Як ці події вплинуть на здоров'я людей? Хто може бути приймачем цієї інформації?

Я ДОТРИМУЮСЬ ПРАВИЛ СПІЛКУВАННЯ В ІНТЕРНЕТІ

Ти спілкуєшся з різними людьми. Під час спілкування обмінюєшся інформацією усно чи письмово. Можеш спілкуватися з рідними і друзями, яких немає поруч. Для цього використовуєш мережі. Найбільша мережа — «Інтернет». Доступ до неї можна отримати, використовуючи телефон , комп'ютер , ноутбук , планшет .

Електронна пошта

Відеозв'язок

Повідомлення в мережі

Яку інформацію не потрібно поширювати в мережі «Інтернет» та в інший спосіб? Про що не варто повідомляти незнайомих людей? Яка інформація є відкритою для всіх?

Прізвище, ім'я,
по батькові

Номер банків-
ської картки

Номер
телефону

Назва книжки,
яку я читаю

Домашня
адреса

Розклад
уроків

Прогноз
погоди

Місце
навчання

Робота
батьків

Приватна (для себе
і близьких)

ІНФОРМАЦІЯ

Публічна
(для всіх)

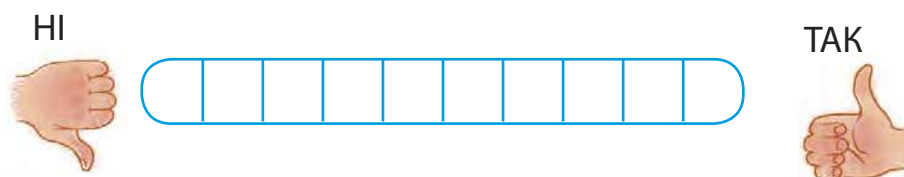
Кожна людина може розповісти про себе. Ти можеш написати своє ім'я, день народження, намалювати, показати жестом, як ти вітаєшся, заграти улюблену мелодію чи зафіксувати про себе відео. Так ти передаєш різні повідомлення про себе.

Інформація					
текстова	числова	умовні сигнали і жести	графічна	звукова	комбіно- вана
Ігор	12.04.2018				відео
Ірина	18.05.2019				відео

МІЙ РЕЖИМ ДНЯ

1 Вислови свої думки «за» і «проти».

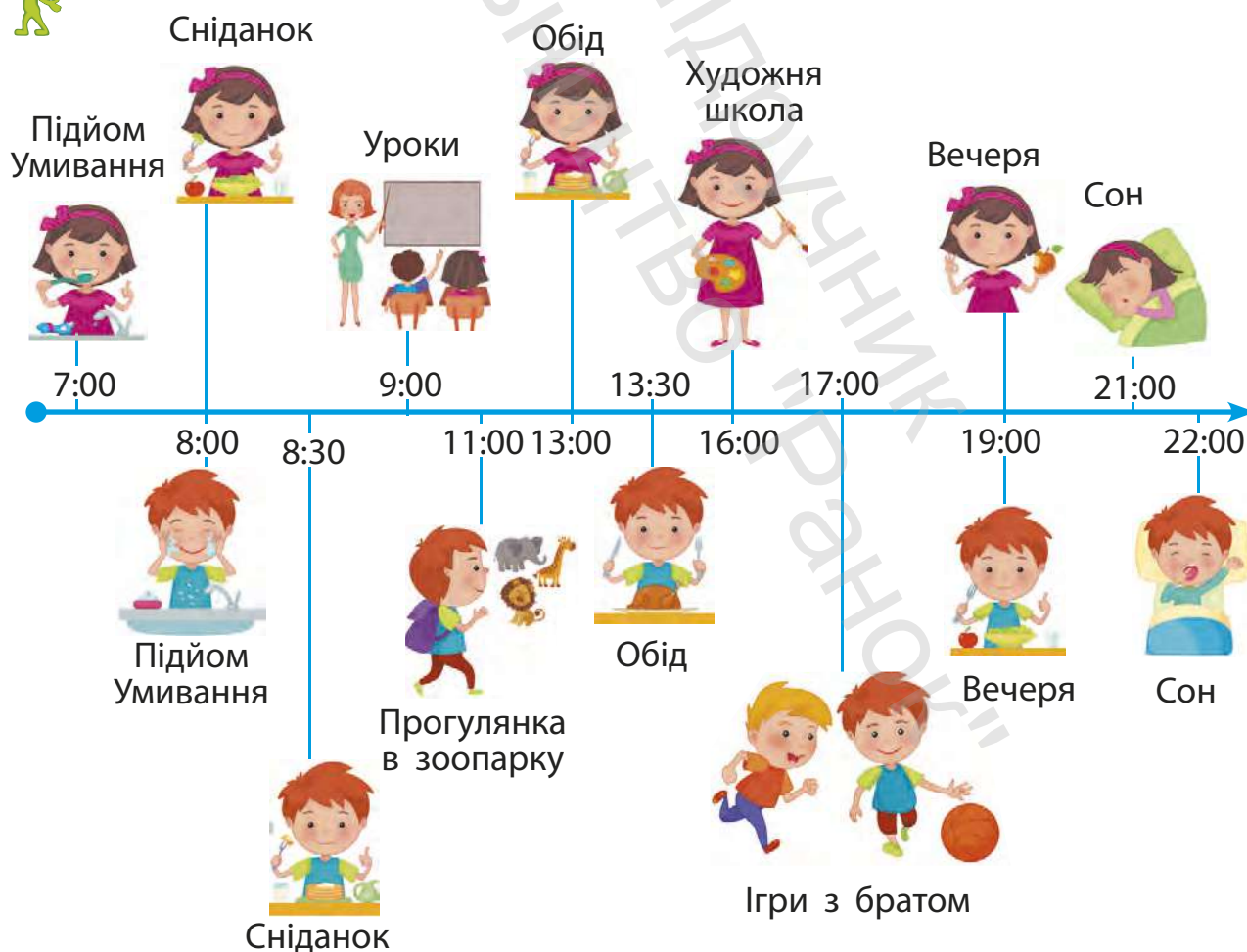
Потрібно дотримуватися режиму дня.

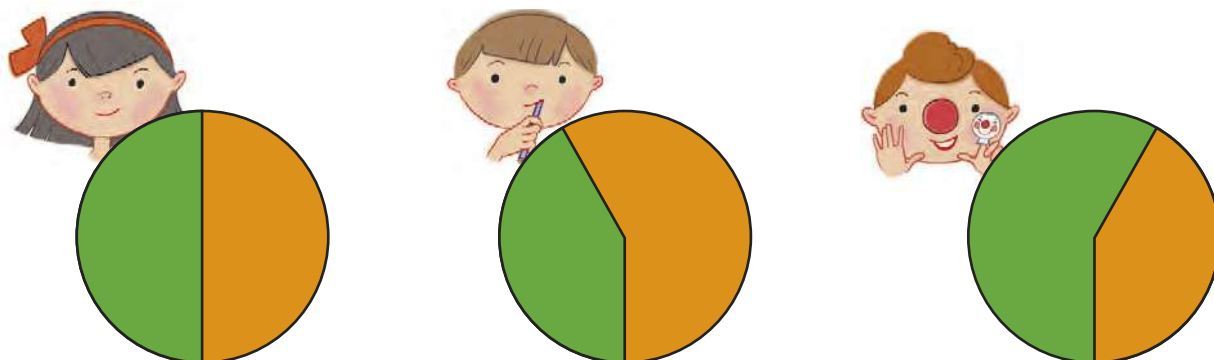
Ти школяр / школярка, і у тебе багато різних справ. Щоб устигнути все зробити, ти маєш дотримуватися режиму дня. Режим — це продуманий розпорядок дій на день.

Завдяки розпорядку ти можеш правильно розподілити час на уроки, відпочинок, ігри, спілкування з друзями.

2 Порівняй режими дня школяра і школярки. Який режим робочого дня учня/учениці, а який — вихідного? Чому режими дня можуть бути різними? Який з них схожий на твій?

- 3 Розглянь діаграми. Розкажи, як діти розподілили свій час на навчання і відпочинок. Який варіант обереш ти? Чому?

■ — навчання ■ — відпочинок

- 4 Що спочатку, а що — потім? О котрій годині Марійка снідає, обідає, вечеряє? Що в дівчинки на сніданок, обід, вечерю?

- Що робила дівчинка після прийому їжі? Чому ти так вважаєш?

- Що запланувала дівчинка цього дня? У який час? Усно розкажи про її плани.

Пишу для себе. Вибери тему і напиши свої думки.

- Мій режим дня
- Я дотримуюсь режиму дня, тому що...

Я ПЛАНУЮ

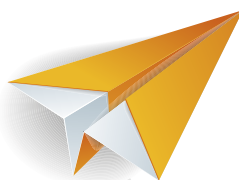
Ти можеш скласти план, щоб заздалегідь визначити, які кроки і в якій послідовності (1 → 2 → 3) потрібно зробити, щоб досягти потрібного результату. **Результат** — це кінцевий наслідок послідовності твоїх дій.

- 1** Учні та учениця планують дії для досягнення результату. Чи однаковими будуть дії? Допоможи школярам і школярці написати план.

Я хочу відвідати виставу в театрі.

Я хочу зробити паперовий літак.

Я хочу навчитися прибирати свій стіл.

Для досягнення результату потрібні певні ресурси (час, інструменти, матеріали, гроші тощо).

- 2** Визнач послідовність дій та обери відповідні ресурси.

Я визначаю, як дістатись до зоопарку

Я обчислюю вартість квитків

Результат:
відвідування зоопарку

Я пишу оголошення про екскурсію.

Необхідні ресурси

Час

Транспорт

Гроші

План зоопарку

Екскурсовод

- 3 Розглянь таблицю. Розкажи, які гуртки чи спортивні секції відвідують діти після школи і чим планують зайнятися у вихідні дні.

	Понеділок	Вівторок	Середа	Четвер	П'ятниця	Субота	Неділя
							
							

- Уклади список гуртків і секцій, які ти плануєш відвідати. Запиши, у який день і час ти будеш це робити.

Намагайся дотримуватися плану, який ти склав / склала, і відмічати всі зроблені справи в блокноті чи зошиті. Коли дотримуєшся плану, ти відповідально ставишся до свого життя.

Відповідальність — це взятий на себе обов'язок виконати справу, діяти відповідно до правил.

- 4 Розглянь план, укладений дітьми. Сплануй свій час.

Що потрібно зробити?	Що зробили Яна й Андрійко?
1. Визнач ті справи, які тобі потрібно зробити сьогодні після уроків. Уклади список	Уклали список справ: Полити квіти. Погуляти з песиком. З'їсти три цукерки. Прочитати казку. Розв'язати задачу. Погратися конструктором
2. Подумай, що потрібно зробити одразу, а що — пізніше. Пронумеруй справи від важливої (1) до не дуже важливої (6)	Пронумерували від важливого до неважливого: 1. Погуляти з песиком. 2. Полити квіти. 3. Розв'язати задачу. 4. Прочитати казку. 5. Погратися конструктором. 6. З'їсти три цукерки.

Пишу для себе. Вибери тему і напиши свої думки.

- Мій план (напиши, якого результату ти хочеш досягти)
- План складається з...

ЯК Я ПІЗНАЮ СВІТ

Я СПРИЙМАЮ ІНФОРМАЦІЮ ОРГАНАМИ ЧУТТЯ

Ти сприймаєш навколишню інформацію за допомогою органів чуття.

- 1 Візьми баночку із цукерками, пакетик з яблучними чипсами і коробку з олівцями.

- Що ти бачиш? Розкажи про колір, форму, розмір предметів та упаковки. Чому упаковки з некорисною їжею роблять привабливими?
- Що ти чуєш? Струсни баночку, пакет, коробку.
- Чим пахне? Який запах: приємний чи неприємний?
- Який смак: солодкий, кислий, солоний, гіркий? Що ти не можеш скуштувати на смак? Чому?
- Які ці предмети на дотик? Чи вони гладкі, шорсткі, колючі, м'які, липкі, теплі, холодні тощо?

Органи чуття допомагають нам уникнути небезпечних ситуацій. Ми можемо побачити машину, яка наближається, почути звук сирени — і сховатися в укриття, відчуті несвіжий смак і запах котлети — і не їсти її, відчуті гаряче — і бути обережними з чайником тощо.

2 Розглянь ситуації. Які органи чуття допомагають дітям уникнути небезпеки?

3 Розглянь властивості об'єктів за таблицею. Розкажи про них. Який належить до виробів людини? Які належать до природи: неживої й живої?

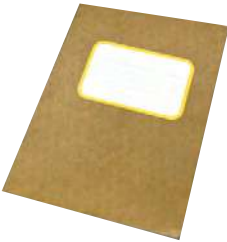
	 Колір Розмір	 Звук	 Запах	 Смак	 Дотик
	червоний довгий	—	без запаху	без смаку	гладкий гострий
	прозора мала	—	без запаху	без смаку	мокра тепла
	жовтий овальний	—	приємний	кислий	шорсткий холодний

Пишу для себе. Накресли таблицю, намалюй будь-який предмет на вибір і напиши про його властивості.

Я ДОСЛІДЖУЮ ОБ'ЄКТИ ДОВКІЛЛЯ

- 1 Назви об'єкти довкілля. Визнач їх властивості. Як ти дізнаєшся про їх властивості?

Колір		На дотик
Розмір		Маса
Форма		Довжина
Смак		Матеріал

Ти можеш об'єднувати об'єкти в групи за спільною властивістю.

- 2 Об'єднай об'єкти за матеріалами, з яких їх виготовлено.

Ти можеш упорядкувати об'єкти за значенням деякої властивості.

ВЛАСТИВІСТЬ

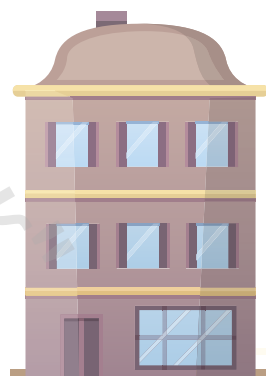
Висота

невисокий

високий

найвищий

Я СПОСТЕРІГАЮ

Ти спостерігаєш, коли хочеш дізнатися про ознаки чи зв'язки певного об'єкта або про будь-який процес, який можна побачити.

Хто і що?
Ми — спостерігач
і спостерігачка

Об'єкт —

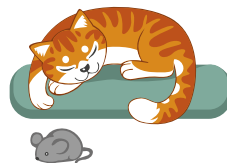
Засоби:

Наші дії:

- ставимо запитання
- робимо припущення
- спостерігаємо за планом
- записуємо факти
- робимо висновок

Спостерігаєш за котом? Не звертай уваги на мишу, доки кіт її не побачить...

1 Розкажи про учасників / учасниць спостереження і його порядок.

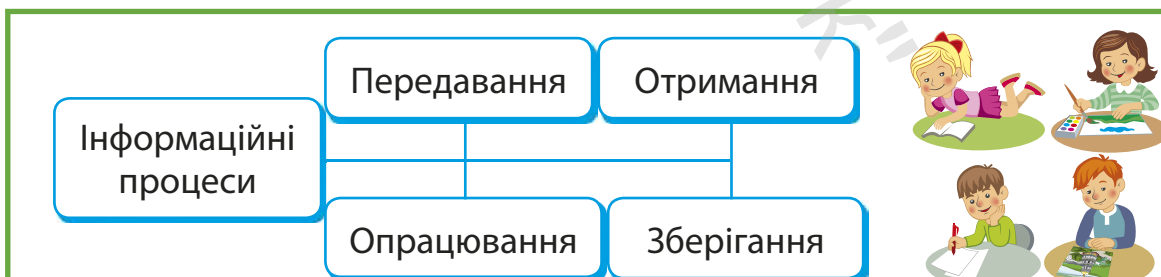
Діти спостерігали за поведінкою кота. Здогадався / здогадалася, що бачив кіт щоразу? Перевір свої здогадки спостереженням за твариною в житті чи подивися відео.

2 Під час спостереження за собакою та її хазяйкою діти зробили кілька фото. Визнач за фото, які між ними стосунки.

3 Визнач та назви, які інформаційні процеси виконують учні / учениці.

4 Проведи спостереження.

Запитання. Чи всі рибки в акваріумі припливуть їсти корм?

Зроби припущення. Обери один з варіантів. Поясни свій вибір.

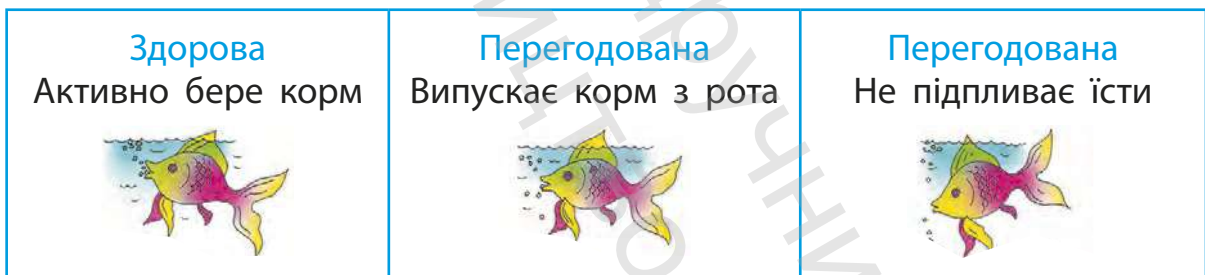

Поспостерігай. Погодуй рибку і поспостерігай за їхньою поведінкою. Або подивися відео.

Опиши результат. Запиши, що відбувалося. Зроби фото.

Зроби висновки. Потрібно змінювати / не змінювати режим годування. Потрібно змінювати / не змінювати корм. Подумай про інші висновки.

Розглянь один з варіантів порушення режиму харчування.

Акваріумних рибок годують не частіше одного разу на день, зазвичай зранку.

5 Розкажи історію. Зверни увагу на годинник, який показує час.

Я ЕКСПЕРИМЕНТУЮ

Ти можеш проводити дослід, коли хочеш дізнатися про властивості об'єктів, речовин, переконалися в правильності своїх думок щодо них.

1 Досліді властивості води.

Запитання. Якої форми вода?

Зроби припущення. Вода може бути різної форми.

Поміркуй. Як перевірити припущення? Обери один зі способів. Поясни свій вибір.

СПОСІБ 1

*Налити воду
на поверхню стола.
Потрібно: стіл.*

СПОСІБ 2

*Налити воду в посуд
різної форми.
Потрібно: посуд
різної форми.*

СПОСІБ 3

*Насипати сіль
у склянку з водою.
Потрібно: склянка
з водою, сіль.*

Проведи
дослід

Опиши
результат

Зроби
висновок

Експеримент дає змогу отримати інформацію про об'єкти, речовини, явища довкілля.

2 Досліді властивості води.

Запитання. Чи змінить вода забарвлення, якщо в неї додати лимонний сік, сіль, акварельну фарбу, йод, мелений перець?

Зроби припущення. Обери свій варіант відповіді:

Ні

Так

Поміркуй. Як перевірити припущення?

Проведи дослід.

1. Візьми 5 склянок води.
2. Додавай у кожную склянку одну речовину.

Опиши результат. У яких склянках колір води змінився, а в яких — ні?

Зроби висновок. Почни словами: «Вода змінює колір, якщо...».

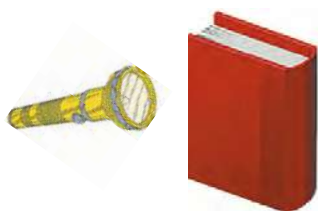
3 Підготуй план проведення дослідів.

Запитання. Чи змінить вода смак, якщо в неї додати інші речовини?

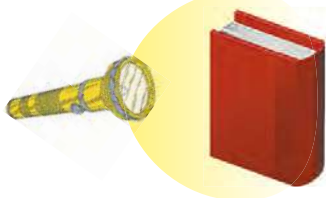
Ти можеш проводити дослід, коли хочеш відтворити певне явище, зрозуміти, як воно виникає.

Що таке тінь?

Візьми ліхтарик і книжку.

Посвіти ліхтариком на книжку.

На стіні ти побачиш тінь.

Тінь — це темний відбиток на чому-небудь від предмета, освітленого з протилежного боку.

4 Досліді, які з предметів відкидають тінь.

Запитання. Чи відкидають тінь предмети, зроблені з різних матеріалів?

Зроби припущення. Обери свій варіант:

Ні

Так

Поміркуй. Як перевірити припущення?

Проведи дослід.

1. Візьми прозору склянку, прозору скляну банку, лупу, іграшкового ведмедика, пенал.

2. По черзі світи ліхтариком на кожен предмет.

Опиши результат. Коли тінь була, а коли — ні?

Зроби висновок. Почни словами: «Тінь є, якщо...».

5 Досліді, чи змінює тінь свій розмір.

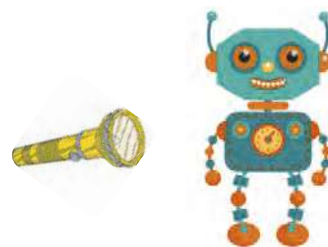
Запитання. Чи змінює тінь свій розмір залежно від того, на якій відстані тримати ліхтарик (джерело світла)?

Зроби припущення. Обери свій варіант

відповіді:

Ні

Так

Проведи дослід.

1. Візьми ліхтарик та будь-яку іграшку.

2. По черзі світи ліхтариком на різній відстані від іграшки.

Опиши результат. Коли тінь була більша, а коли — менша?

Зроби висновок. Почни словами: «Тінь збільшується, якщо...».

6 Виготов ляльки для театру тіней і розіграй історію.

7 Склади фігури з елементів танграму.

Я МОДЕЛЮЮ

Що на що схоже? Утвори пари.

Ти можеш зробити модель реального об'єкта, яка буде меншою порівняно з реальним, більшою або такого самого розміру, як цей об'єкт.

Як створити модель

1. Досліди реальний об'єкт. Визнач, з яких частин він складається, які властивості має кожна частина.

2. Визнач, з яких матеріалів ти будеш виготовляти модель.

3. Зроби модель.

4. Оціни модель. Порівняй реальний об'єкт і виготовлену модель.

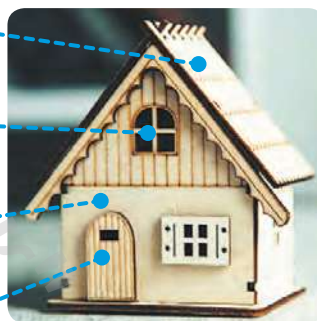

Дах

Вікно

Стіна

Двері

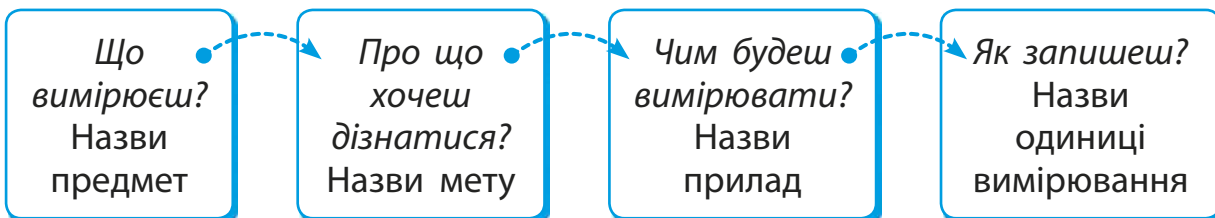

Для того щоб створити моделі, ти можеш користуватися різними конструкторами.

Я ВИМІРЮЮ

Ти можеш вимірювати об'єкти довкілля. Коли вимірюєш, ти відповідаєш на запитання «скільки?»

Кроки вимірювання

- 1** Які прилади використовують діти, щоб відповісти на свої запитання? У яких одиницях вони будуть записувати результат вимірювання?

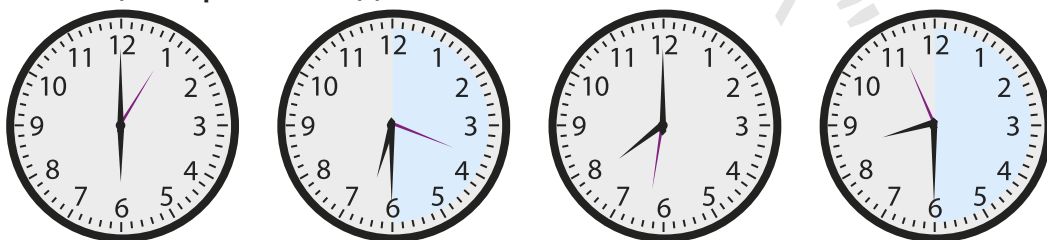
Яка маса кавуна?		Скільки хвилин ви їхали в ліфті?					
Яка температура води в мисці?		Яка довжина підлоги в кімнаті?					
см	м	кг	°C	.	хв	год	!

- Назви одиниці вимірювання, записані скорочено. Що не є одиницею вимірювання?

- 2** Виміряй довжину олівців. Визнач найдовший і найкоротший предмети.

- 3** Покажи, на якому годиннику шоста година. Шоста година 30 хвилин? восьма година? восьма година 30 хвилин? Порівняй позиції стрілок годинників.

Я ВИМІРЮЮ. ТЕРМОМЕТР

Термометром ти можеш вимірювати температуру власного тіла, повітря, води, ґрунту. Слово «термометр» означає «вимірювач тепла». Температуру повітря вимірюють у градусах Цельсія.

- 1** Розглянь термометр. Покажи його складові. Чому термометр ще називають градусником?

1 поділка на термометрі позначає 1 градус.

- 2** Проведи дослід.

Запитання. Як працює водний термометр? Що відбуватиметься з рідиною в скляній колбі, якщо її нагріти чи охолодити?

Зроби припущення. Продовж речення:

Якщо термометр занурити в холодну воду, рідина в скляній трубці опуститься вниз/підніметься вгору.

Якщо термометр занурити в гарячу воду, рідина в скляній трубці опуститься вниз/підніметься вгору.

Проведи дослід.

Опусти термометр у склянку з гарячою водою.
Що відбувається?

Опусти термометр у склянку з холодною водою.
Що відбувається?

Опиши результат. Що ти побачив/побачила?

Зроби висновок. За високої температури стовпчик рідини в скляній колбі... . За низької —

- 3** Що зайве? Як назвати решту приладів одним словом? Чим вони відрізняються?

Я ПОРІВНЮЮ ОБ'ЄКТИ ДОВКІЛЛЯ

Ти можеш порівнювати різні об'єкти. Порівняти означає знайти однакові та відмінні властивості об'єктів, їхні переваги чи недоліки під час використання тощо.

1 Порівняй об'єкти. Який з них з'явився першим? Чому?

Відмінні властивості

Однакові властивості

Ти можеш порівнювати різні об'єкти за однією з властивостей.

2 Порівняй об'єкти за кількома властивостями. Наведи свої приклади об'єктів для порівняння.

За кольором

За формою

За смаком

За масою

За ціною

2 грн

96 г

2 грн 50 коп.

100 г

Який це орган рослини?

Який корисніший для тебе?

Який довше вирощувати?

Ти можеш порівнювати об'єкти, щоб зробити правильний вибір для себе.

3 Діти планують прикрасити фоторамку. Які матеріали вони можуть використати? Уклади список.

Стрічка

Пластилін

Нитки

Бісер

Лелітки

30 грн

10 грн

1 м

1 коробка

25 грн

1 моток

10 грн

1 шт.

20 грн

1 шт.

1 грн

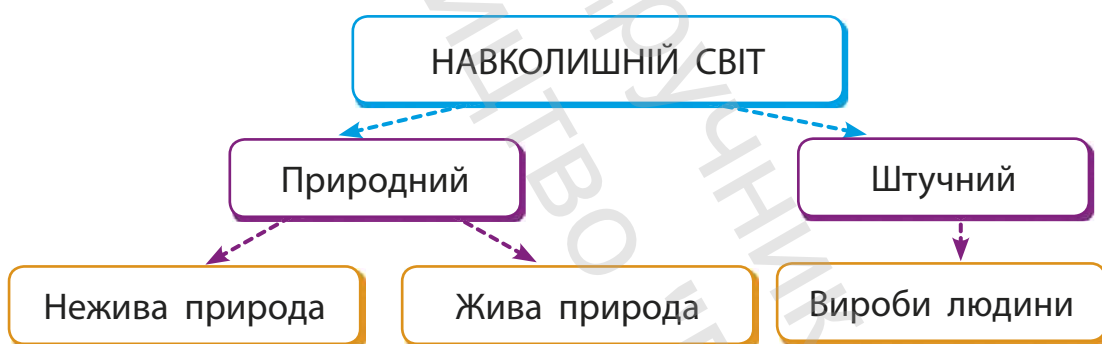
35 грн

Я ДОСЛІДЖУЮ ШТУЧНІ Й ПРИРОДНІ ОБ'ЄКТИ

Ти живеш серед природи та виробів людини. Різні вироби і пристрої допомагають нам швидко пересуватися , підтримувати зв'язок , розважатися . Одяг , меблі , посуд , будинки роблять наше життя зручним. У школі ти теж користуєшся виробами: олівцем, ручкою, зошитом і багатьма іншими.

Людина не може жити без природи: неживої й живої. Ти отримуєш тепло і світло Сонця , дихаєш повітрям , п'єш воду , вирощуєш у ґрунті рослини . Ти отримуєш їжу й матеріали для виробів завдяки рослинам і тваринам. Ти теж частина живої природи, як і всі люди нашої планети.

- 1 Усно добери з тексту приклади до схеми. Доповни її своїми прикладами.

Усе, що нас оточує, — **об'єкти**. Ти можеш назвати об'єкт **іменем**.

- 2 Спочатку назви штучні об'єкти, потім — об'єкти неживої природи.

3 Утвори пари «штучний (рукотворний) об’єкт» — «природний об’єкт».

- За кольором
- За формою
- За смаком
- За розміром

4 Досліди властивості штучних і природних об’єктів за допомогою органів чуття. Занотуй дані в таблицю, накреслену в зошиті.

Об’єкт	Колір/Форма	Запах	Смак	Звук	Дотик
Барабан	коричневий	—	—	гучний	—
Краплина води	прозора	—	—	—	мокра
Яблуко	зелене				
Інформація за способом сприйняття	зорова	нюхова	смакова	звукова	тактильна

Кожен об’єкт має **властивості**, наприклад колір.
 Властивість об’єкта має **значення**, наприклад колір: синій, жовтий, зелений. Значення властивості можна записати словами або числами.

5 Досліди об’єкт і занотуй дані в таблицю, накреслену в зошиті.

Об’єкт	Ім’я	Властивість	Значення
	помаранч	колір	помаранчевий
		форма	круглий
		смак	солодкий
		маса	100 г

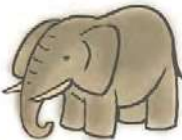
- Так само досліди штучний і природний об’єкти.

Я — людина

Ти — людина, частина живої природи. Ти ростеш і розвиваєшся, як усе живе. Упродовж життя твоє тіло, зовнішній вигляд, риси характеру, звички, уподобання, погляди будуть змінюватися.

1 Порівняй рослину, тварину, людину і робота за визначеними ознаками. Зроби висновок.

Фантазує	Росте	Дихає	Думає
Народжується			Працює
Живиться			Спілкується
Розвивається			Сміється
Розмножується			Виконує дії
Помирає			Читає

- Що не належить до природи? Чому?
- Чим різняться дерево, слон і людина?
- Чим схожі робот і людина? Чим відрізняються? Хто створює роботів? Навіщо? Хто керує роботами? Як? Чи може робот стати людиною?

Комп'ютер виконує дії з інформацією за наявності програм. Комп'ютерні програми потрібні для керування пристроями, для роботи з текстами й зображеннями, для обчислень і створення презентацій, для ігор тощо.

Кожна людина має певні права та обов'язки. Твій обов'язок — навчатися у школі. Ти також можеш мати обов'язки вдома.

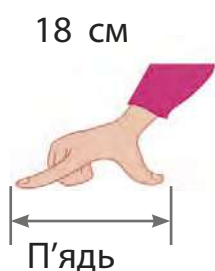
- 2 Розглянь малюнки. Які домашні обов'язки є у дітей? Які обов'язки є у тебе? Які з них ти виконуєш із задоволенням, а які — ні? Чому?

- 3 Розглянь малюнки. Доторкнись до кожної частини власного тіла і назви її. Вимірй довжину своєї стопи, ширину долоні.

- 4 Для вимірювання довжини предметів у давнину використовували руки. Вимірй довжину книжки, парти, дошки тощо за допомогою рук. Порівняй дані з тими, що отримали твої однокласники й однокласниці. Зроби висновок.

Я — ДИТИНА. ЧИ ПОДОБАЄТЬСЯ МЕНІ ДОРΟΣЛІШАТИ?

- 1 Які зміни відбувалися з тобою в перші шість років життя? Які зміни відбуваються зараз? Порівняй малюнки і свої світлини.

Як я зростаю / зростала

Дорослішати означає змінюватися зовнішньо і внутрішньо. **Дорослішати** — це вміти відповідати за свої вчинки, вчитися робити вибір, ставити мету і намагатися її досягти.

- 2 Розкажи, як ти ростеш і розвиваєшся. Коли людина стає дорослою? Як це можна помітити? Чи подобається тобі дорослішати і змінюватися? Що таке «життєвий досвід»? Як він може допомогти?

- 3 З якою думкою ти погоджуєшся? Чому?

Я хочу стати дорослою, бо прагну сама вирішувати, що мені робити.

Я не хочу бути дорослим, бо краще гратися і розважатися.

Я хочу бути дорослим, бо мрію подорожувати самостійно.

- 4 Що не так? Поясни, чому поведінка дітей і дорослих здається дивною? Чим різняться діти і дорослі? Що означає «бути дорослим»?

- 5 Обговори ситуації.

Ти працюєш з дідусем і бабусею на городі. Ти зараз дорослий / доросла? Чому?

Діти грають у гру «Доньки-матері». Вони зараз дорослі? Чого вони можуть навчитися під час гри? У які ігри любиш грати ти?

- 6 Знайди свої фото в ранньому дитинстві. Порівняй себе зі світлини і зараз. Що змінилося за цей час? Чи можна сказати, що ти подорослішав / подорослішала? Зроби фоторамку для своєї світлини. Зазнач, що ти автор / авторка цієї роботи.

Інструкція з виготовлення фоторамки

1 склянка солі
2 склянки борошна
3/4 склянки води
стеки
формочка-сердечко

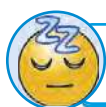
Я ПІКЛЮЮСЬ ПРО СВОЄ ЗДОРОВ'Я

Що таке здоров'я? Подумаймо разом. У тебе є велосипед . Він складається з різних деталей. Уяви, що ти катаєшся, і раптом ламається колесо . Ти вже не можеш їхати. Якщо ти полагодиш велосипед, зможеш поїхати далі. Але велосипед уже не буде таким, як до аварії. Твій організм теж складається з органів — як велосипед із деталей. Він добре «працює», якщо всі органи в нормі. Щоб зберегти свій організм здоровим, обирай здоровий спосіб життя вже зараз.

1 Хто з дітей обрав здоровий спосіб життя? Які дії це підтверджують?

**Що робить
Аліна щодня**

Спить

Говорить мамі, що не хоче чистити зуби

Їсть гамбургери і чипси. П'є колу

Подовгу сидить за ноутбуком

**Що робить
Артем щодня**

Зарядку

Чистить зуби

Їсть фрукти й овочі

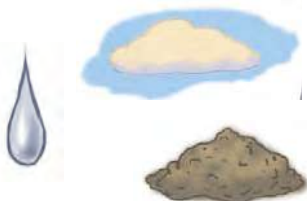

Грає у футбол

2 Розглянь схему. Що потрібно людині для здоров'я?

Чисте довкілля

Мій здоровий спосіб життя

Що я споживаю?

Коли ти здоровий / здорова, гарно почуваєшся, тому можеш старанно навчатись, весело гратись, добре спати, маєш гарний апетит.

Коли ти хворий / хвора, у тебе може щось боліти, наприклад: голова, живіт. Ти можеш відчувати втому та роздратування.

Ти можеш захворіти, якщо у твій організм потрапляють мікроорганізми — збудники хвороб. Таке захворювання називають інфекційним. Для попередження хвороби роблять щеплення.

- 3** Розкажи, як збудники хвороби проникають в організм людини. Що потрібно робити, щоб уникнути захворювання?

Під час спілкування 	Надівати маску
Під час споживання їжі та напоїв 	Стежити за чистотою тіла та продуктів. Дивитися на термін придатності продуктів
При відкритій рані 	Обробити рану та звернутись по допомогу

- 4** Які з порад ти можеш дати своїм друзям/подругам? Чому?

Одягайся відповідно до погоди

Користуйся справними речами

Роби щеплення

Загартовуйся

Не вживай зіпсовану їжу

Я СПОЖИВАЮ ЇЖУ

Ти — людина, частина живої природи. Ти вживаєш їжу, щоб рости і розвиватися. Для цього тобі потрібні різні продукти.

хліб

м'ясо

овочі

фрукти

вода, молоко, сік

олія

1

Розглянь, що діти вибрали на обід. Порівняй їхній вибір. На якій із таць усі продукти є необхідними для здорового харчування? Яка таця є екологічною? Усно склади меню свого обіду. Чому використання пластикового посуду шкодить здоров'ю та природі?

скло

деревина

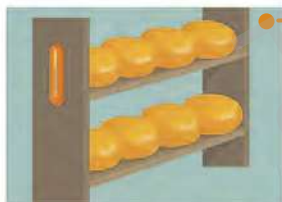
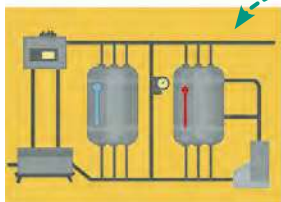
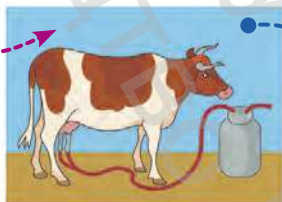
метал

пластик

2

Як виготовляють сир? Чому хлопчик викинув сир у смітник? Чому важливо брати стільки їжі, скільки ти можеш з'їсти?

3

Назви шкідливі для тебе продукти. Чому упаковка для них яскрава і приваблива? На що потрібно звертати увагу, обираючи продукти? На папері намалюй гарну упаковку для корисного продукту за вибором.

Я ПРАГНУ БУТИ ОСОБИСТІСТЮ

1 Прочитай думки дітей. Про що ти дізнався / дізналася?

Я навчаюсь у школі.
Я прагну пізнати
світ природи
і людей. Я маю
розум і почуття.

Я можу робити вибір
відповідно до своїх
бажань, інтересів
і цілей. Я відповідаю
за свій вибір.

Я прагну бути
особистістю

Я неповторний /
неповторна. Я маю
свій унікальний
набір фізичних ознак
і рис характеру.

У мене є здібності до
музики чи малювання,
математики чи танців
тощо. У мене
є інтереси.

2 Усно добери до слів відповідні тлумачення.

Унікальний

Надзвичайний у якомусь відношенні; рідкісний,
винятковий.

Інтерес

Увага до кого-, чого-небудь, зацікавлення кимось,
чимось.

Здібності

Природний нахил до чого-небудь; обдарування,
талант.

3 Що вміють робити діти? Чого хочеш навчитися ти? Як зрозуміти, чи ти маєш до цього здібності? Як з'ясувати, які в тебе інтереси?

У тебе є ім'я. **Ім'я** — це особиста назва людини, що дається їй після народження. Кожне ім'я утворене від якоїсь назви чи характеристик людини. Повне ім'я людини — це прізвище, ім'я та по батькові.

4 Розкажи, як утворюється повне ім'я. Напиши своє ім'я.

Прізвище	Ім'я	По батькові
Шевченко	Тарас	Григорович
Іваненко	Оксана	Миколаївна
рід	я	батько

5 Прочитай давні українські імена. Як ти вважаєш, кому вони належали: дівчатам чи хлопцям? Поясни свою думку.

Либідь	Любомир
Любомила	Куліш
Зорян	Мирослава
Ярослава	Сало
Святослав	Левко

- Чому в давнину так називали дітей? Вибери одну з причин до кожного імені.
 - Щоб захистити від злих сил.
 - Щоб діти росли здоровими і красивими.
 - Щоб діти були люблячими і любимими.
 - Щоб росли ситими, було вдосталь їжі.
 - Щоб ім'я прославляло.
- Що таке прізвище? Чому не варто ображати інших прізвишками?

Я ВІДЧУВАЮ

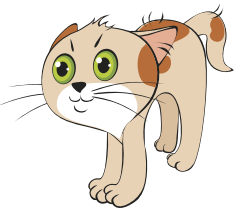
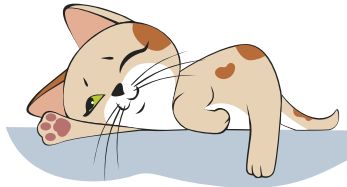
Я РОЗРІЗНЯЮ ЕМОЦІЇ

Коли зустрічаєшся з друзями, ти радієш. Коли прощаєшся — мабуть, сумуєш. Ти відчуваєш різні емоції. Радість і сум пов'язані з тим, що ти цінуєш.

1 Придумай історію. Розкажи, які емоції відчуває хлопчик.

2 Навчись робити вправи, які допоможуть тобі регулювати свій стан. Уяви себе пухнастим кошенятком.

	Кошеня прокинулося, потягнуло лапки (повільно витягни спочатку ручки, потім — ніжки), протерло оченята і сказало: «Яке я миле! Няв!». Покажи і назви частини тіла. «У мене розумна голівка, у мене міцна шийка, у мене теплі плечі, у мене м'які лапки. Потягнусь!». Вимов на видиху: «МММММММ!»
	«Я купалося!». Стріпнися, як кошеня, яке після купання струшує водичку. Скажи: «Не люблю воду. БРРРРР! БРРРРР!». Погладь себе
	Я бачу собаку. Я вигинаю спинку. Стискаю лапки у «кулачок», а потім розправляю і показую пазурі. Показую пазурі й ховаю. На видиху нявчу: «НЯВВВ! НЯВВВВ!». А це ж мій друг — цуценя Кулька! Я заспокоююсь і вітаюся: «Няв!»
	Я сиджу на дивані, як найбільше кошеня у світі. Я ліниво поглянуло направо, повільно поглянуло наліво, потягнулося-потягнулося, розправило лапки. Вимовило на видиху: «РРРРРРР!»
	Я видихну, вдихну і затамую подих на 1–2 секунди. Потім видихну і повільно вдихну
	Уяви, що ти закутуєшся в тепленьку ковдру і засинаєш

Я ВІДЧУВАЮ ЦІКАВІСТЬ

1 Прочитай.

Привіт! Я — Анюта. Ми з мамою переїхали до нового будинку. Спочатку ми робили ремонт. Фарбували підлогу, клеїли шпалери і дивилися, щоб наше кошеня Флаффі не залізло в банку з фарбою. Ми відчинили двері комори і прибрали полиці, а за полицями помітили... Ні, не дракона. Ви ж у них не вірите? Ні, не мишу. І навіть не таргана. А... двері. Це була таємна кімната.

- Про що ти дізнався / дізналася? Що б хотів / хотіла дізнатися? Постав запитання.

Коли ти ставиш запитання, ти цікавишся. **Цікавість** — перша сходинка до пізнання нового.

Ми відчинили двері й побачили щось, що стояло накрите світлою тканиною. «Що б це могло бути?» — подумали ми.

- Як ти вважаєш, що це може бути?

Це був ляльковий будиночок з казковим дахом, різними кімнатами, у кімнатах стояли лялькові меблі, на кухні — ляльковий посуд, а у гаражі — лялькові машинки. На дивані лежало іграшкове кошеня, дуже схоже на Флаффі.

«Флаффі, ти тут є!» — закричала я. «Чудово!» — сказала мама. Ми перенесли будиночок у мою кімнату. Я граюся зі своїми друзями і подругами, а Флаффі любить спати у вітальні будиночка поруч зі своєю іграшковою подружкою.

- Що тебе зацікавило? Що здивувало? Розкажи, що ти відчував / відчувала, коли хотів / хотіла дізнатися, що під тканиною?

Коли щось відбувається не так, як зазвичай, ти дивуєшся.

- 2 Розглянь малюнки. Чи можеш ти здивуватися або зацікавитися, побачивши це?

- 3 Розкажи, що відчують діти. Поясни, що робити, коли ти чи твої друзі опиняєшся / опиняєтеся в ситуації приниження.

Софійка і Ярослав сміялися з Артема, бо в нього стара футболка.

Андрій щодня сміється з Оленки, бо вона читає повільніше, ніж він.

- 4 Прочитай, яким чином медіа привертають нашу увагу.

СЕНСАЦІЯ!

НАЙБІЛЬШИЙ У СВІТІ ГАРБУЗ ПЕРЕТВОРИВСЯ НА ДІМ ДЛЯ МИШЕЙ!

Лана Терещенко виростила найбільший гарбуз. Вона презентувала його на виставці. А потім поклала у дворі. Миші прогризли гарбузову шкірку. Виїли середину і тепер ховаються від кота в гарбузі, наче в нірці.

- Як перевірити достовірність інформації в медіа? Що потрібно знати?

Я ВІДЧУВАЮ СТРАХ

Ти, як і кожна людина, можеш відчувати страх, тривогу, а також бути схвильованим/схвильованою або засмученим/засмученою. Обов'язково розкажи про свої відчуття дорослим, яким довіряєш.

- 1 У яких ситуаціях діти відчують страх? Що ти будеш робити, якщо опинишся в такій ситуації?

Я боюсь темряви.

Я боюсь залишитися сам.

Я боюсь говорити перед усім класом.

Я боюсь павуків.

- 2 Розглянь ситуації. Назви емоції, які відчуває кожна дитина. Що ти будеш робити, якщо така ситуація трапиться з тобою або твоїми друзями/подругами?

Любомир щоранку забирає бутерброд у Назара. Назар плаче, але нікому не розповідає, бо боїться.

Дарина обзиває Максима образливими прізвиськами. Максим боїться про це розповідати.

- 3 Яких казкових істот бояться діти? Чому, як ти вважаєш?

Я ВІДЧУВАЮ ВІДРАЗУ

Ти можеш відчувати відразу, якщо, наприклад, тобі запропонують з'їсти те, що ти не любиш. Відраза допомагає людині уникнути багатьох неприємностей. Ти відчуваєш відразу до того, що може бути для тебе небезпечним. Наприклад, їжа, непридатна для споживання. Відразу (огиду) ти можеш відчувати і до інших предметів, людей, ситуацій.

1 Хто з дітей відчуває відразу? Чому ти так вважаєш?

2 Віднови послідовність подій. Чому хлопчик відчуває відразу?

3 У календарі позначено дату, коли придбали продукти. Чи можна їх уживати в їжу? Чому?

ЖОВТЕНЬ 2024						
Понеділок	Вівторок	Середа	Четвер	П'ятниця	Субота	Неділя
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

Йогурт
Спожити до
15.10.24

Кефір
Спожити до
21.10.24

Молоко
Спожити
до 23.11.24

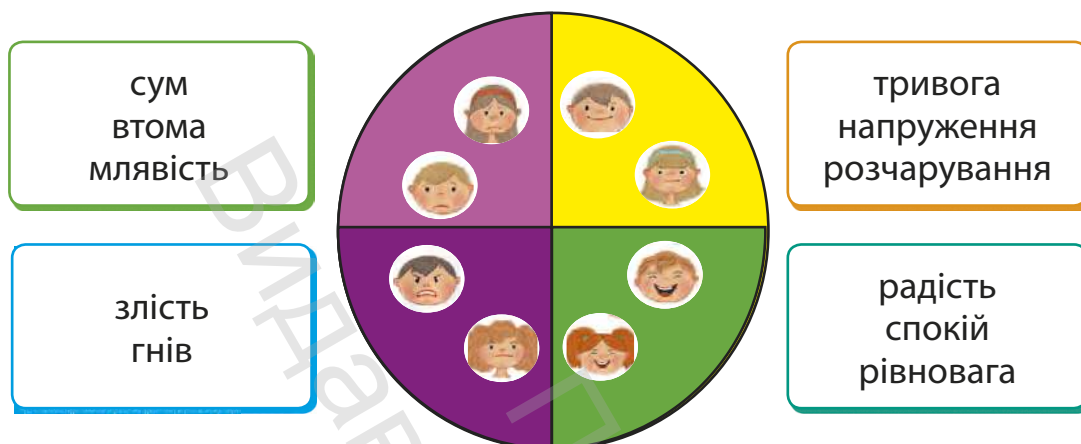

Сметана
Спожити до
16.10.24

Я СПІЛКУЮСЯ

Ти і люди навколо можете почуватися по-різному. Щоб твоє спілкування з іншими було комфортним, учися розуміти стан інших людей.

- 1 Розглянь схему. Розкажи про різний стан дітей. Чи однаково вони будуть спілкуватися з тобою? Чому? Спілкування з якою дитиною буде найприємнішим? Розіграйте діалоги.

- 2 Артем відчуває злість. Розкажи, що може відчувати Ганна, яка з ним спілкується. Поясни свою думку.

Сум. Йому погано, він кричить

Цікавість.
Чому він злий?

Співчуття.
Йому погано

Страх.
Я його боюсь

Злість. Не потрібно на мене кричати!

Радість. Мені подобається бути поруч

Я в червоному секторі. Я злюся. Що відчувають мої друзі/подруги?

- 3 Уклади список порад для учнів / учениць, які зляться, і для тих, хто з ними спілкується. Чи можеш ти, спілкуючись у мережі «Інтернет», дізнатися про емоції співрозмовника/співрозмовниці?

Я виявляю повагу до людей

- 1 Хто з дітей виявляє повагу до інших? Чому ти так вважаєш? Яким людям конче потрібні підтримка і допомога?

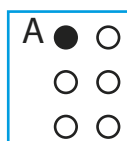
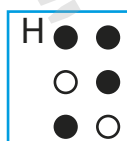
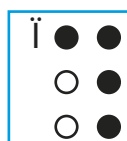
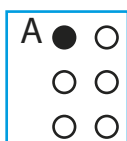
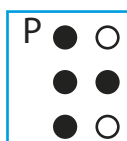
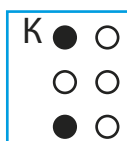
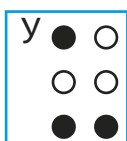
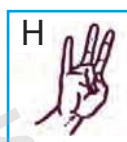
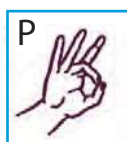

- 2 Розглянь умовні знаки. Чому їх розміщують у громадських місцях? Чому інформацію передають за допомогою умовних знаків? Наведи свої приклади.

Для спілкування з людьми, які не чують або не можуть говорити, тобі знадобиться спеціальна мова — мова жестів. А якщо захочеш надіслати лист людині, яка не бачить, скористайся шрифтом Брайля. Букви цієї абетки — рельєфні крапки. Сліпі люди відчують їх пальцями на дотик.

- 3 Розглянь слово «Україна», передане жестовою мовою і за допомогою шрифту Брайля. Чому люди вигадали такі способи спілкування?

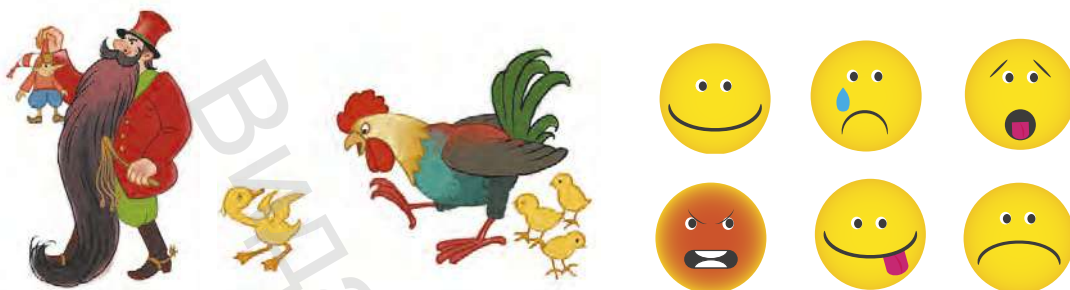

Доброта — це дружнє чуйне ставлення до людей.

Я виявляю повагу до людей. Що робити, коли ти відчуваєш неповагу і приниження?

Ти виявляєш повагу до людини, коли демонструєш їй прихильне ставлення або визнаєш її заслуги. Коли тебе ображають, не цінують того, що ти робиш, можеш відчувати неповагу і приниження.

- 1** Пригадай героїв казок «Пригоди Піноккіо» і «Гидке каченя». Чи відчувають герої приниження і неповагу? Чому? За допомогою яких смайликів ти можеш зобразити їхній стан?

- 2** Розглянь малюнки. Чи доводилося тобі потрапляти у схожі ситуації? Що ти порадиш дітям?

Сестра забирає твій одяг.
Говорить, що треба ділитися.

Учні не сказали новенькій у класі, де їдальня. Вона заблукала і плаче.

Пишу для себе. Продовж речення.

- Я відчуваю неповагу, коли...
- Коли я відчуваю приниження, роблю...

- 3** Дискусія.

До всіх людей потрібно ставитися з повагою.

НІ

--	--	--	--	--	--	--	--

ТАК

ПОРИ РОКУ

Я ДОСЛІДЖУЮ ПРИРОДНЕ ДОВКІЛЛЯ ВОСЕНИ

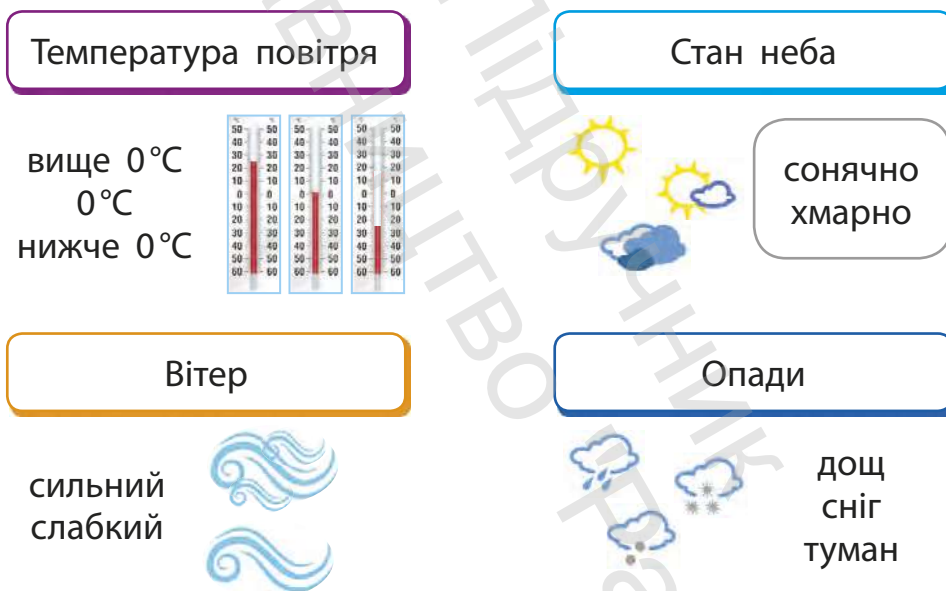
Я СПОСТЕРІГАЮ ЗА ПОГОДОЮ ВОСЕНИ

Ти можеш розповісти про погоду, якщо дослідíš стан нижнього шару повітря в певній місцевості в певний час.

- 1 Порівняй пори року. Назви ознаки осені. Пригадай осінні місяці.

- 2 Розглянь схему. Про що ти розкажеш, описуючи погоду?

- 3 Проведи спостереження за погодою сьогодні. Вимірй температуру повітря. Накресли таблицю з результатами спостереження та вимірювання.

- 4 Дізнайся прогноз погоди на завтра. Які зміни погоди передбачаються? Чому людям важливо знати про погоду найближчим часом? Як прогнозували в давнину? Знайди народні прикмети про погоду.

Я СПОСТЕРІГАЮ ЗА ЯВИЩАМИ ПРИРОДИ ВОСЕНИ

- 1 Розглянь стани, у яких ти можеш побачити воду на своїй кухні та в парку. Утвори пари. Розкажи про зображені природні явища. Які з них ти спостерігаєш восени?

Лід

Вода

Пара

Дощ

Туман

Сніг

- 2 Прочитай прогнози погоди. Який одяг мають обрати діти для прогулянки? Що станеться, якщо їхній вибір не відповідатиме погодним умовам?

ясно
+10°C

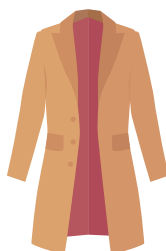
слабка хмар-
ність +5°C

дощ
+2°C

сніг
-4°C

«ЗВИЧАЙНІ» ВІНАХОДИ НА ПРОГУЛЯНЦІ

Людина повсякчас щось винаходить. Винаходити означає створювати що-небудь зовсім нове, до цього невідоме. Людина створює нові речі, які роблять її життя комфортним.

- 1 Розглянь предмети. Коли ти їх використовуєш? Як ти вважаєш, чи завжди існували ці предмети? Уяви і намалюй, як вони можуть змінитися з часом.

Спочатку **парасолі** винайшли для захисту від сонця. Їх виготовляли з листків, пір'я та паперу. Потім парасолі стали використовувати для захисту від дощу. Сучасні парасолі мають металевий каркас. На нього напнуто тканину, яка не пропускає воду.

Застібки-блискавки спочатку використовували для черевиків, а пізніше — для одягу.

Зараз їх виготовляють із тканини та металу чи пластику.

Найбільшу застібку-блискавку завдовжки 2851 м зробили в Нідерландах у 1989 році.

Тканина

Каркас

Халява

Підошва

Зубці

Брелок

Бігунок

Каптур

Рукав

Індіанці Південної Америки, щоб захистити ноги від води та укусів комах, занурювали їх у сік гевеї — «каучукового дерева». Сік на ногах застигав, і люди ходили наче у **гумових чоботах**. Тепер чоботи виготовляють на фабриках з різних матеріалів.

Одного разу вчений Чарльз Макінтош замастив рукав піджака каучуком і помітив, що він не промокає, коли на нього потрапляє вода. З такої прогумованої тканини вчений пошив **плащ**. Зараз плащі виготовляють ще й зі штучних тканин: поліетилену та нейлону.

- 2 Розглянь винахід п'ятирічного Алекса з Британії. Для кого корисне таке взуття? Поміркуй над власним винаходом речі для осінньої прогулянки.

Я СПОСТЕРІГАЮ ЗА РОСЛИНАМИ ВОСЕНИ

Восени ти можеш спостерігати за змінами в житті дерев 🌳, кущів 🌱, трав'янистих рослин 🌾. Древа і кущі живуть багато років, це — багаторічні рослини. Восени листя на деревах і кущах жовтіє й опадає. Опадання листя називається листопадом 🍁. Це природне явище.

- 1 Розкажи, що відбувається з деревами восени. Поясни причину листопаду.

Вересень

Жовтень

Листопад

- 2 Діти збирали парами плоди дерев та їх листочки. Кому вдалося зробити це правильно?

Каштан

Клен

Дуб

Ігор

Яна

Олег

- 3 Розглянь аплікацію. Листки яких дерев використано для неї? Якого кольору буває листя восени? Чому листочки різного кольору? Як ще можна використовувати опале листя? Зроби аплікацію з осінніх листочків.

Береза

Тополя

В'яз

Горобина

Я СПОСТЕРІГАЮ ЗА ТВАРИНАМИ ВОСЕНИ

Восени тварини готуються до зими. Нестача корму взимку спонукає комах ховатися в щілини будівель, кору дерев, зариватися в ґрунт. Птахи, які не можуть знайти поживу, відлітають у вирій. Звірі готуються до сплячки, роблять припаси, линяють, щоб витримати холоди.

- 1 Розглянь, які птахи відлітають у вирій першими, а які — останніми. Чому?

Стриж

Соловей

Лебідь

Грак

- 2 Діти уклали списки звірів за способом підготовки до зими. Перевір правильність укладання.

Впадають у сплячку	Роблять запаси	Міняють «шубку»
білка ведмідь ховрах борсук їжак	заєць білка хом'як миша кріт	равлик заєць горностай білка лисиця

- 3 Розкажи історію «Як реп'яшок переселився». Як взаємопов'язані рослини і тварини?

ЩО Я РОБЛЮ ВОСЕНИ?

- 1 Розглянь малюнки. Що відбувається? Що люблять робити діти восени? Розкажи про свою улюблену осінню справу.

- 2 Якими речами ти найчастіше користуєшся восени? Чому? Обчисли вартість речей, які знадобляться для осінньої прогулянки.

- 3 Назви свята. Які з них святкуєш ти? Зроби листівку з вітанням до осіннього свята. Сплануй одне із свят для своїх друзів/подруг.

- 4 Досліди, яке осіннє свято найулюбленіше серед твоїх однокласників/однокласниць. Створи діаграму.

Я СВАТКУЮ ДЕНЬ ЗАХИСНИКІВ І ЗАХИСНИЦЬ УКРАЇНИ

Восени ми святкуємо одне з найважливіших державних свят — **День захисників і захисниць України**. Наші захисники і захисниці чесні, мужні, відважні, хоробрі. Вони справжні герої й героїні. Слава Україні! Героям Слава!

- 1 Розглянь зображення. Дізнайся і розкажи про подвиги наших захисників і захисниць, які живуть у твоєму місті чи селі.

- 2 Намалюй вітальну листівку для наших захисників і захисниць. Напиши слова вітання зі святом.

Нашим захисникам і захисницям допомагають волонтери і волонтерки. **Волонтери** — це люди, які безоплатно виконують якусь роботу для інших людей або допомагають тваринам, захищають природу чи культурні пам'ятки.

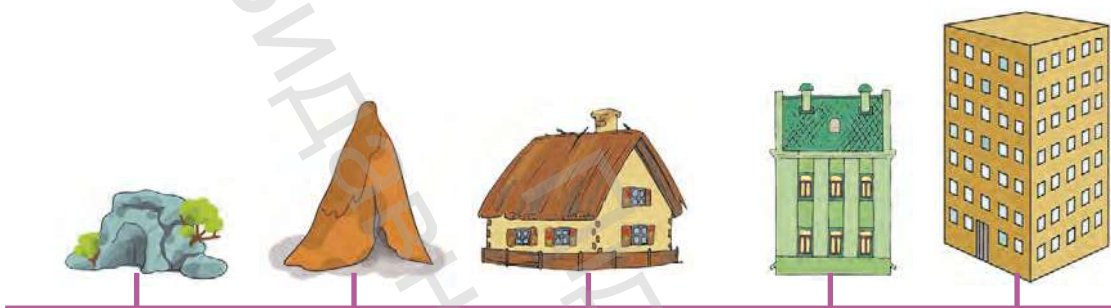
Бути волонтером / волонтеркою означає допомагати іншим задля поліпшення нашого життя.

- 3 Поміркуй, чи можеш ти стати волонтером або волонтеркою у своїй школі. Яке суспільно значуще завдання ти можеш виконувати? Усно склади план дій, потім розкажи про свою роботу у класі.

Я ДІЗНАЮСЬ ПРО ЖИТЛО ЛЮДЕЙ У ДАВНИНУ

Здавна люди будували собі житло, щоб захиститися від дощу і снігу, приготувати їжу, спати. Спочатку вони використовували печери, потім — гілки дерев та шкури тварин, пізніше споруджували будинки з глини й соломи, цегли. Зараз із цією метою використовують скло, метал, штучні матеріали.

- 1 Розкажи, яким було житло в давнину. З яких матеріалів його будували? Як споруди змінювалися з часом? Чому?

Люди використовують для будівництва житла ті матеріали, що є поряд з ними. В Україні здавна будували хати-мазанки з глини, деревини чи вапняку. Дах зазвичай робили із соломи або очерету.

- 2 Розглянь будинки, у яких здавна мешкали українці. Порівняй їх. Що ти можеш сказати про місцевість, де вони були побудовані?

В Україні є музей просто неба — у селі Пирогово поблизу Києва. Там можна побачити будівлі, у яких мешкали українці в давнину.

ЧОМУ В ДОМІ Є РІЗНІ КІМНАТИ?

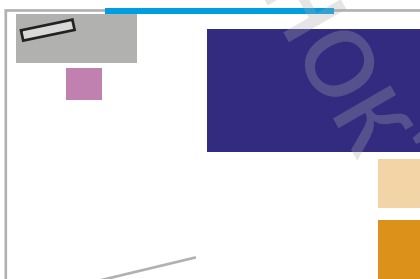
- 1 Розглянь малюнки. Розкажи про призначення приміщень, що є у твоєму домі (квартирі). Чому вони виокремлені? Які там є меблі, інші речі? Розкажи про своє робоче місце та улюблене місце відпочинку вдома.

- 2 З якої кімнати ці предмети? Який із них може бути в будь-якій кімнаті? Чому? Назви предмети меблів. Доповни список цих предметів своїми прикладами. Виготови стілець із підручних матеріалів.

- 3 Розглянь кімнату та її план, що намалював Олесь. Чим зображення схоже, а чим — відрізняється? Як зображено предмети на плані? Чому? Намалюй план однієї з кімнат твого дому.

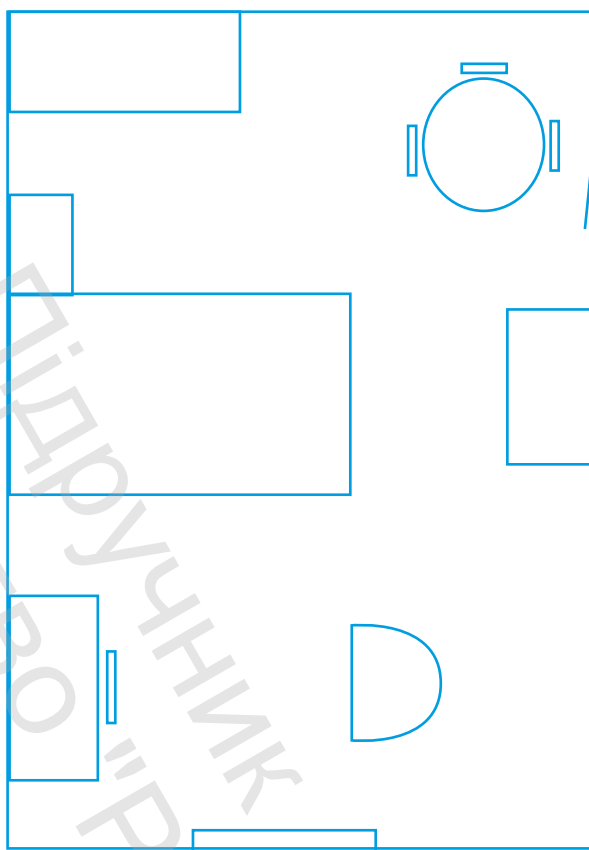
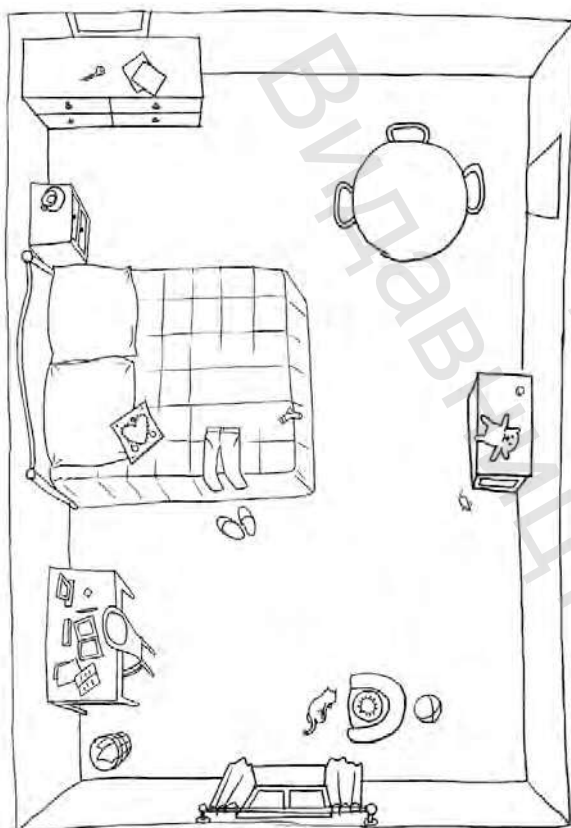

- ліжко
- тумба
- шафа
- стіл
- стілець
- комп'ютер
- вікно
- двері

ПЛАН КІМНАТИ

Кімнату Марійки спочатку намалювали, дивлячись на неї зверху. Потім її намалювали за допомогою умовних знаків. Умовними знаками позначили предмети, розташовані в кімнаті. Так склали план кімнати.

- 1 Знайди відповідність між предметами на малюнку і планом. Якими умовними знаками позначено кожен предмет? Чому? Які предмети відсутні? Чому? Чи всі предмети зображують на плані?

- 2 Дай відповіді на запитання.

- Що розміщено ліворуч від вікна?
- Що розташовано посередині кімнати?
- Що розташовано праворуч ліжка?
- Де стоїть ящик для іграшок?

- 3 Склади план класу за допомогою різних предметів або накресли.

«ЗВИЧАЙНІ» ВІНАХОДИ ЗА ПИСЬМОВИМ СТОЛОМ

Ручка — письмове приладдя. Спочатку людина писала дерев'яною, кістяною або бронзовою загостреною паличкою на сирих глиняних дощечках. Потім — бамбуковою трубкою та пташиною пір'їною, які занурювали в чорнило. Пізніше винайшли кульковий механізм. Так з'явилася кулькова ручка.

Олівець — письмове приладдя. Перші олівці були паличками зі свинцю та срібла із загостреними кінцями. Сучасні олівці з'явилися після того, як знайшли графіт. Набагато пізніше з'явилися кольорові олівці. Для їх виготовлення графіт змішують із глиною та фарбою.

Ковпачок

Контейнер з чорнилом

Перо-кулька

Дерев'яна оболонка

Графітний стрижень

Папір — матеріал зі спресованих рослинних волокон для писання. У Давньому Єгипті папір робили із розплющених стебел папірусу, у Давньому Китаї — з кори шовковиці. Зараз папір роблять із паперової маси, яка виготовляється з деревини хвойних — сосни, ялини, ялиці.

Гумка — виріб для видалення написів, зроблених олівцем. Спочатку написи видаляли м'якушкою хліба. Потім британець Джозеф Прістлі дослідив, що застиглий сік дерева гевеї — каучук — має властивість витирати з паперу сліди олівця. Сьогодні гумки виготовляють з каучуку, пластику, вінілу.

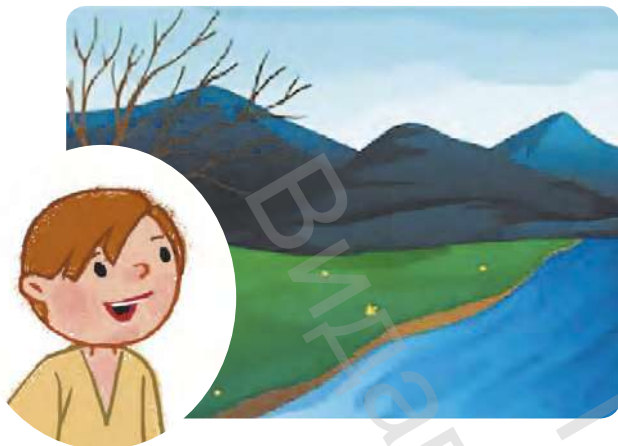

Пишу для себе. Придумай ручку, якою писатимуть за десять років.

ТЕПЛО І СВІТЛО В МОЄМУ ДОМІ

У твоєму домі світло і тепло. Сонце — як природне джерело енергії — та різні пристрої — як штучні джерела енергії — освітлюють і зігрівають наші домівки.

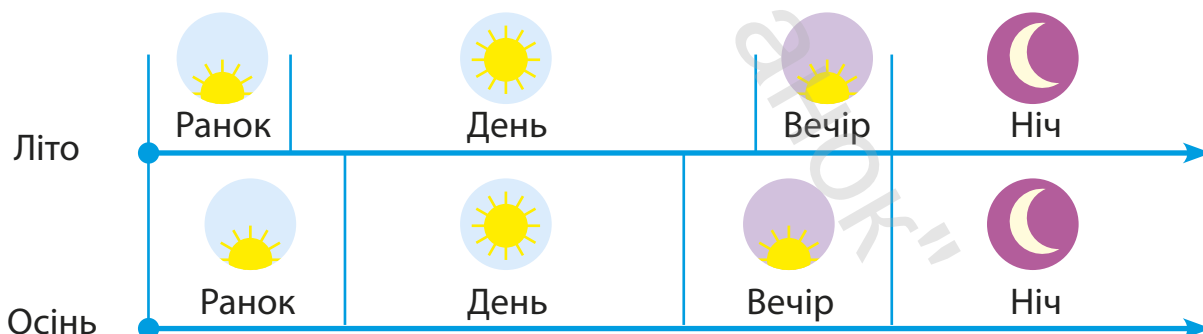
- 1 Розглянь малюнки, які намалювали діти, уявляючи, що б сталося, якби не було Сонця. Який із них видається тобі найбільш правдоподібним? Чому?

Сонце — це зоря, найближча до нашої планети Земля. Це величезна розжарена куля. Коли ти дивишся на Сонце, воно здається тобі малим, як жовта тарілочка. Це тому, що від Землі до Сонця велика відстань.

Сонце випромінює енергію. Завдяки цьому на нашій планеті світло й тепло.

- 2 Розкажи про світловий день і ніч улітку й восени. Чому світловий день скоротився? Як це впливає на освітлення твого дому? Чому ти маєш умикати лампи раніше, ніж улітку?

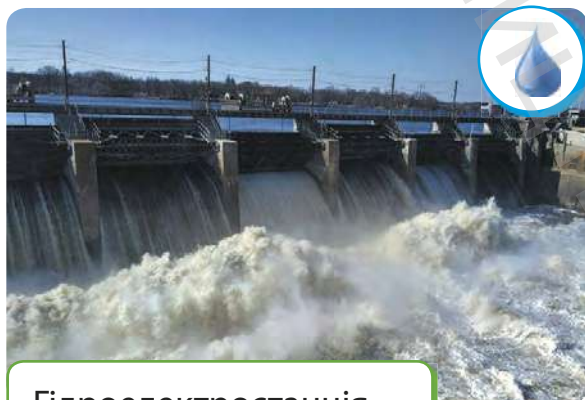
Ти знаєш, що Земля обертається навколо своєї осі, тому день поступається місцем ночі.

Щоб ми могли мати світло і тепло, потрібна електроенергія. Вона виробляється на електростанціях за допомогою Сонця, вітру, води чи корисних копалин: нафти, кам'яного вугілля або деревини як сировини з об'єктів живої природи тощо.

- 3 Розглянь об'єкти, які допомагають освітлювати і зігрівати твою домівку. Об'єднай їх у дві групи. Який об'єкт не потрапив до жодної з груп? Чому? Доповни кожен групу своїм прикладом.

- 4 Розглянь фото різних електростанцій. Порівняй їх. Яке їх призначення? Які електростанції називають екологічними? Чому?

Гідроелектростанція

Теплова електростанція

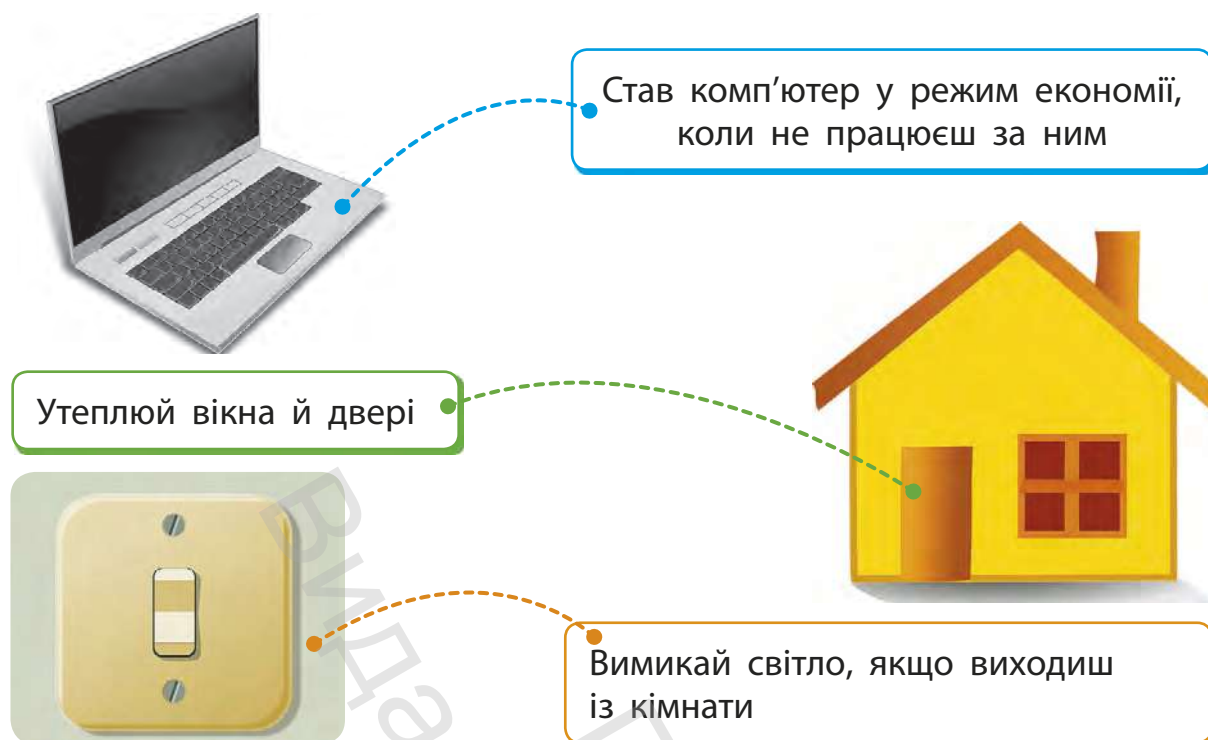

Сонячна електростанція

Вітрова електростанція

- 5 Що треба робити для економії електроенергії? Розглянь плакат. Розкажи. Створи спільний плакат «Бережи енергію».

- 6 Знайди десять відмінностей між малюнками. Полічи, скільки електроприладів вмикає твоя родина ввечері. Як ти можеш економити електроенергію вдома?

- 7 Зроби таблички-нагадування, які допоможуть тобі економити електроенергію вдома та в класі.

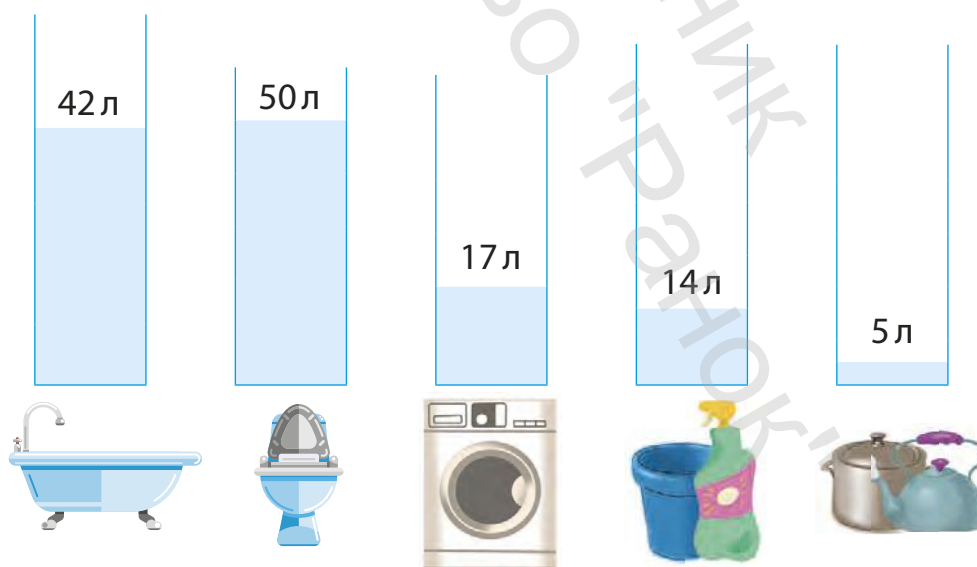
ВОДА В МОЄМУ ДОМІ

Планету Земля називають *блакитною*, тому що більшість її поверхні вкрито водою. Але користуватися всією водою для пиття і господарських потреб людина не може. Бо більша частина води — солоня. Тобі та іншим людям, тваринам і рослинам потрібна прісна вода. Прісна вода, на відміну від солоні, містить менше солі. Запаси прісної води на Землі вичерпуються, тому потрібно економно використовувати воду.

- 1 Діти шукали воду у своїй квартирі. Підкажи їм, де є вода. Розкажи, як нею користуються мешканці квартири. Як ти використовуєш воду?

- 2 Розглянь діаграму добового споживання води однією родиною з чотирьох осіб. Визнач, на які потреби використали найбільше води. Склади і розв'яжи задачу за цими даними.

- Дізнайся вдома, скільки води витрачає ваша родина. Це більше чи менше, ніж згадана родина? Чому?

ЯК ВОДА ПОТРАПЛЯЄ В МІЙ ДІМ?

Для життя людині потрібна прісна вода. **Прісна вода** — це вода з невеликим умістом солі, така, яку ти п'єш щодня. Люди здавна використовували різні предмети та будували споруди, щоб прісна вода потрапляла в їхні оселі.

- 1 Розглянь зображення. Розкажи, як люди в давнину і сьогодні «доставляють» воду до своїх помешкань. Оціни, наскільки зручним є кожен зі способів. Як вода потрапляє у твій дім?

- 2 Розглянь схему. Розкажи, який шлях долає вода перед тим, як потрапити до твого дому. Звідки люди беруть воду? Чому перед споживанням її потрібно очищувати?

- 3 Накресли схему руху води від джерела (річки) до споживача (тебе).

Інформацію також можна передавати. Є джерело інформації (книжки, інтернет, учитель/учителька тощо) та приймач інформації (ти, твої друзі/подруги, учитель/учителька тощо).

ДЖЕРЕЛО

ПРИЙМАЧ

Я КОРИСТУЮСЯ ВОДОЮ

Твій організм майже на дві третини складається з води. Вода потрібна тобі для життя та збереження здоров'я. Пий чисту воду щодня. Сильне бажання пити називається спрагою. Спрага найчастіше виникає влітку, коли спекотно.

- 1 Як ти гадаєш, чи може вода бути смачною? Як дізнатися про якість питної води? Перевір якість питної води в школі та вдома. Заповни таблицю. Познач знаком «+» наявність ознаки, знаком «-» — її відсутність.

☐ непрозора	☐ має неприємний запах
☐ зеленувата	☐ є осад

- 2 Розглянь зображення. Яку воду пити безпечно? Чому? Яка вода у твоєму домі?

Вода з водойми

Водопровідна вода

Кип'ячена вода

Мінеральна вода

Вода з калюжі

Ти можеш очистити воду вдома чи в подорожі в один зі способів: закип'ятити, дати відстоятися, додати йод чи іншу хімічну речовину, профільтрувати. **Фільтр** — це пристрій, прилад або речовина для очищення рідини від непотрібних домішок.

3 Зроби фільтр із серветки. Спробуй очистити воду з калюжі. Чи вдалося це зробити? Чому?

4 Склади історію «Як котик шукав “смачну” воду». Розкажи, яка вода смакувала йому найбільше.

? Чому кіт не знайшов у своїй мисці воду, яку налили йому три дні тому? Куди зникла вода?

Ти можеш отримувати воду, споживаючи фрукти й овочі, які містять багато рідини, наприклад: огірки, редиску, кавун, цвітну капусту.

5 Досліді медіа.

? Розглянь буклети з рекламою питної води. Хто створив цю рекламу? З якою метою?

ПРАКТИЧНА РОБОТА. Я ВИМІРЮЮ ТЕМПЕРАТУРУ ВОДИ

Для комфортного миття рук чи посуду, приймання ванни чи душу використовують гарячу воду. Температуру води вимірюють у градусах Цельсія ($^{\circ}\text{C}$).

- 1 За допомогою термометра для води виміряй температуру гарячої та холодної води з-під крана.

1. Приготуй термометр для води
2. Налий гарячу і холодну воду з-під крана у дві миски
3. Опустити термометр у першу миску.
Потримай кілька хвилин
4. Дістань термометр із води. Обсуши рушником
5. Запиши показник
6. Те саме виконай і з водою з другої миски

- Досліді, якою буде температура води, якщо змішати в рівній кількості холодну і гарячу воду.

Вода перетворюється на лід за температури 0°C , на водяну пару — за температури $+100^{\circ}\text{C}$.

- 2 Які способи економного використання води ти знаєш? Усно продовж речення.

Приймай ... !

Закривай кран ... !

Стеж за ... !

Я ДОСЛІДЖУЮ ВОДУ У ТРЬОХ СТАНАХ

З вікна свого дому ти можеш побачити різні природні явища: снігопад, дощ, туман тощо. Вода перебуває в природі в різних станах: твердому , рідкому , газоподібному .

- 1 Розкажи за схемою, у яких станах може перебувати вода.

- 2 Розглянь фото. Назви природні явища. У яких станах зображено воду? Наведи свої приклади.

- 3 Поясни, за яких умов вода змінює свій стан.

- 4 Софійка і Назар зробили кораблик з льоду й опустили його в миску з водою. Кораблик плавав у воді, доки не розтанув. Що легше: вода чи лід? Чому лід тане у воді?

Я ДОСЛІДЖУЮ ПОВІТРЯ

Повітря є скрізь. У воді , у ґрунті , у шматочках цукру чи крейди . Повітря є навколо тебе .

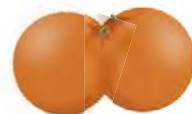
1 Досліди.

Запитання. Чи є повітря в шкірці апельсина?

Зроби припущення. Обери свій

варіант . Поясни, чому ти так вважаєш.

Що тобі потрібно: два апельсини, ємність із водою.

Проведи дослід.

1. Візьми апельсин і опусти його в ємність із водою. Що відбулося?
2. Візьми інший апельсин. Очисти його від шкірки. Опустити в ємність із водою. Що відбулося?

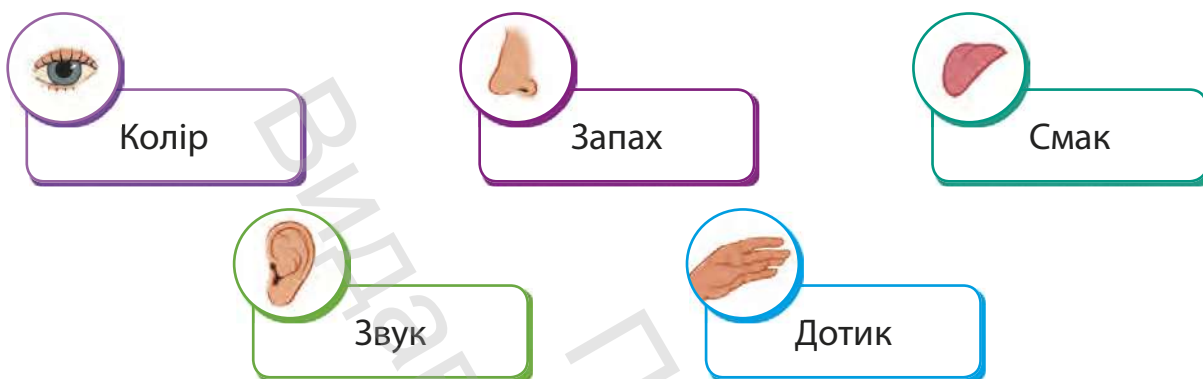
Опиши результат. Зазнач, коли апельсин плавав на поверхні води, а коли — ні.

Зроби висновок. В апельсиновій шкірці є багато бульбашок з повітрям. Вони виштовхують апельсин на поверхню води. Без шкірки апельсин тоне.

- 2** Проведи дослід з повітряними кульками — надutoю і ненадutoю — або з бананом. Запиши на папері та сфотографуй свої дії.

Повітря необхідне для життя. Ти, твої друзі/подруги в класі, собаки і коти, клен і троянда на шкільному подвір'ї використовують повітря для дихання, вироблення поживних речовин тощо. Наша планета Земля теж «огорнута» повітрям, наче прозорим плодом. Шар повітря захищає планету від переохолодження та перегрівання.

- 3 Розкажи про властивості повітря за схемою. Уяви, що повітря стало кольоровим, гострим на дотик, мало б запах і смак та звучало б. Що б тоді було?

Під час нагрівання повітря розширюється, під час охолодження — стискається. Тепле повітря легше, ніж холодне. Воно піднімається вгору, а холодне опускається вниз. Так виникає вітер. **Вітер** — це рух повітря.

- 4 Розкажи, як вітер «допомагає» людям, рослинам і тваринам. Наведи свої приклади. Зроби предмет, який би був пов'язаний з повітрям. Поясни цей зв'язок.

Я ДИХАЮ ПОВІТРЯМ

1 Кому потрібне повітря? Поясни чому.

Ти дихаєш повітрям, і тому важливо, щоб повітря було чистим. Про чистоту повітря на вулицях твого населеного пункту мають дбати всі його жителі/жительки. Про чистоту повітря у вашому домі маєте дбати ти і твоя родина. Чистота повітря у твоєму домі залежить від чистоти повітря в довкіллі й твоїх дій.

2 Розглянь малюнки. Як ти вважаєш, що забруднює повітря в кімнаті? Що потрібно робити для збереження чистого повітря в приміщенні?

Я ДОСЛІДЖУЮ ЧИСТОТУ І ВИМІРЮЮ ТЕМПЕРАТУРУ ПОВІТРЯ

Температуру повітря вимірюють у градусах Цельсія.

- 1 Практична робота.** Виміряй температуру повітря в класі й на вулиці. Яким із термометрів ти скористаєшся в кожному разі? Чому? Чим різняться ці термометри між собою та чим відрізняються від інших термометрів?

- 2** Розглянь зображення. Чи правильно одягнулися діти для прогулянки?

- 3** Якої температури має бути повітря в класі? Як можна регулювати температуру повітря в приміщенні?

- 4** Досліди чистоту повітря.

Запитання. Де повітря чистіше?

Зроби припущення. Обери один з варіантів відповіді.

У класі

На шкільному
подвір'ї

На вулиці з про-
їжджою частиною

Що тобі потрібно: двосторонній скотч.

Проведи дослід. Приклей скотч у трьох різних місцях та спостерігай, як він зміниться впродовж двох днів.

Опиши результат. Якого кольору став скотч?

Зроби висновок. У якому місці повітря брудніше? Чому?

ПОМІЧНИКИ В МОЄМУ ДОМІ

ПРЕДМЕТИ В МОЄМУ ДОМІ

У твоєму домі є багато предметів, які виготовлено людиною для забезпечення комфортного життя. Деякі з них виникли давно і майже не змінилися. А деякі постійно змінюються, тому що людина прагне робити своє життя більш зручним. Предмети для дому людина виготовляє з різних матеріалів — природних і штучних.

- 1 Об'єднай предмети у групи за їх призначенням. Об'єднай предмети за матеріалом, з якого вони виготовлені. Які з цих матеріалів природні, а які — штучні? Чому предмети об'єднуються в групи по-різному?

Меблі

Посуд

Текстильні вироби

Декоративні прикраси

Пластик

Деревина

Папір

Скло

Метал

Тканина

- Назви значення властивостей одного з предметів на вибір. Наприклад каструля: за кольором — сіра, за розміром — дволітрова тощо.

- 2 Уяви, що з твого дому зникли якісь предмети. Що станеться? Чому?

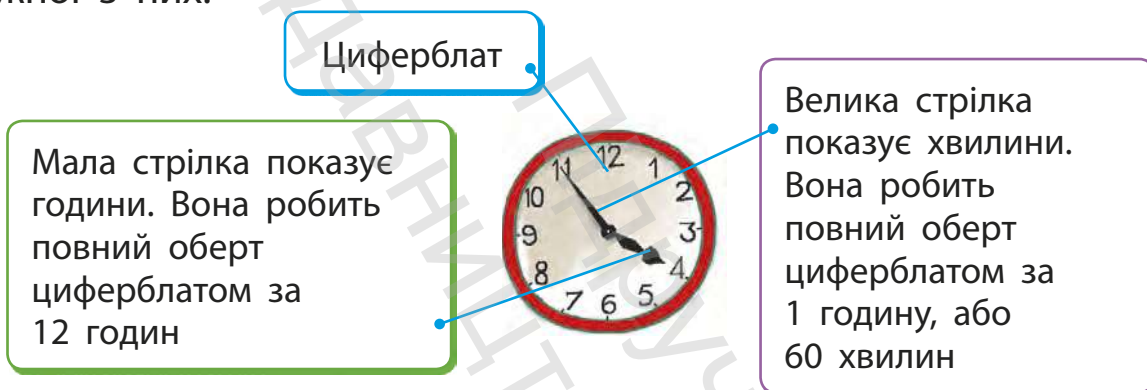
МІЙ ЧАС

- 1 Як ти дізнаєшся, що потрібно завершувати одну справу і розпочинати іншу? А про закінчення уроків чи час обіду? Назви прилади, які допоможуть тобі в цьому. Поясни, як саме.

Для дотримання режиму дня впродовж доби (ранок, день, вечір, ніч) тобі потрібно вчитися визначати час за годинником. **Годинник** — пристрій для вимірювання часу.

- 2 Розглянь годинник. Назви його частини, поясни призначення кожної з них.

- 3 Що «зайве»? Назви час, який показує кожен годинник. Чим схожі ці годинники, а чим різняться?

- Розкажи, як визначити час за годинником.

Ти можеш отримувати повідомлення за допомогою звукових сигналів. Коли вранці дзеленчить будильник — час прокидатися.

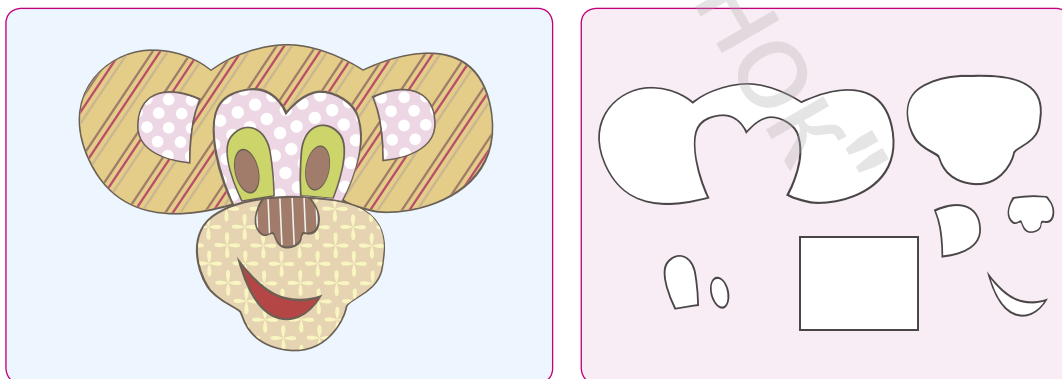
Я ВЧУСЯ БУТИ ВІДПОВІДАЛЬНИМ СПОЖИВАЧЕМ / ВІДПОВІДАЛЬНОЮ СПОЖИВАЧКОЮ

Ти стаєш споживачем / споживачкою, коли використовуєш якусь продукцію. Наприклад, купуєш товари в магазині чи отримуєш послуги в транспорті, лікарні, перукарні тощо. Ти маєш бути відповідальним споживачем / відповідальною споживачкою. Люди викидають у смітник багато речей, якими ще можна користуватися. Завжди думай, чи можна ще використати річ, яку ти хочеш викинути. Кому ти можеш її віддати? Як її можна полатити? Що з неї можна виготовити?

- 1** Діти вирішили «продовжити життя» старих речей. Розкажи, як вони це зробили.

- 2** Використай свій старий одяг для створення аплікації з тканини за власним задумом чи поданим зразком.

- 3 На пакованні зазвичай розміщують інформацію про товари. Інформацію зашифровують в умовних знаках. До кожної вказівки добери відповідну умовну позначку. Розкажи рідним, що означають ці позначки.

Берегти від вологи

Берегти від нагрівання

Обережно, крихке!

Викинь пакування!

- 4 Досліді медіа. Розглянь рекламу ковзанів, використавши запитання. Чим можна замінити паперову рекламну листівку, щоб не витратити папір?

1. Хто створив цю рекламу?

2. З якою метою?

3. Що приваблює в цій рекламі?

4. До чого вона закликає?

5. Чи дійсно мені потрібна ця річ?

Ти користуєшся речами. Деякі з них можуть бути не дуже корисними для твого здоров'я. Ті самі речі можуть бути виготовлені з різних матеріалів: натуральних — деревина, вовна

або штучних — пластик, поліестер тощо. Речі з натуральних матеріалів безпечніші для здоров'я.

- 5 Порівняй, як виготовляють одяг з рослини бавовника та хімічних речовин. Зberi колекцію різних тканин.

Іноді небезпечними можуть бути предмети, якими ти користуєшся необачно або не за призначенням.

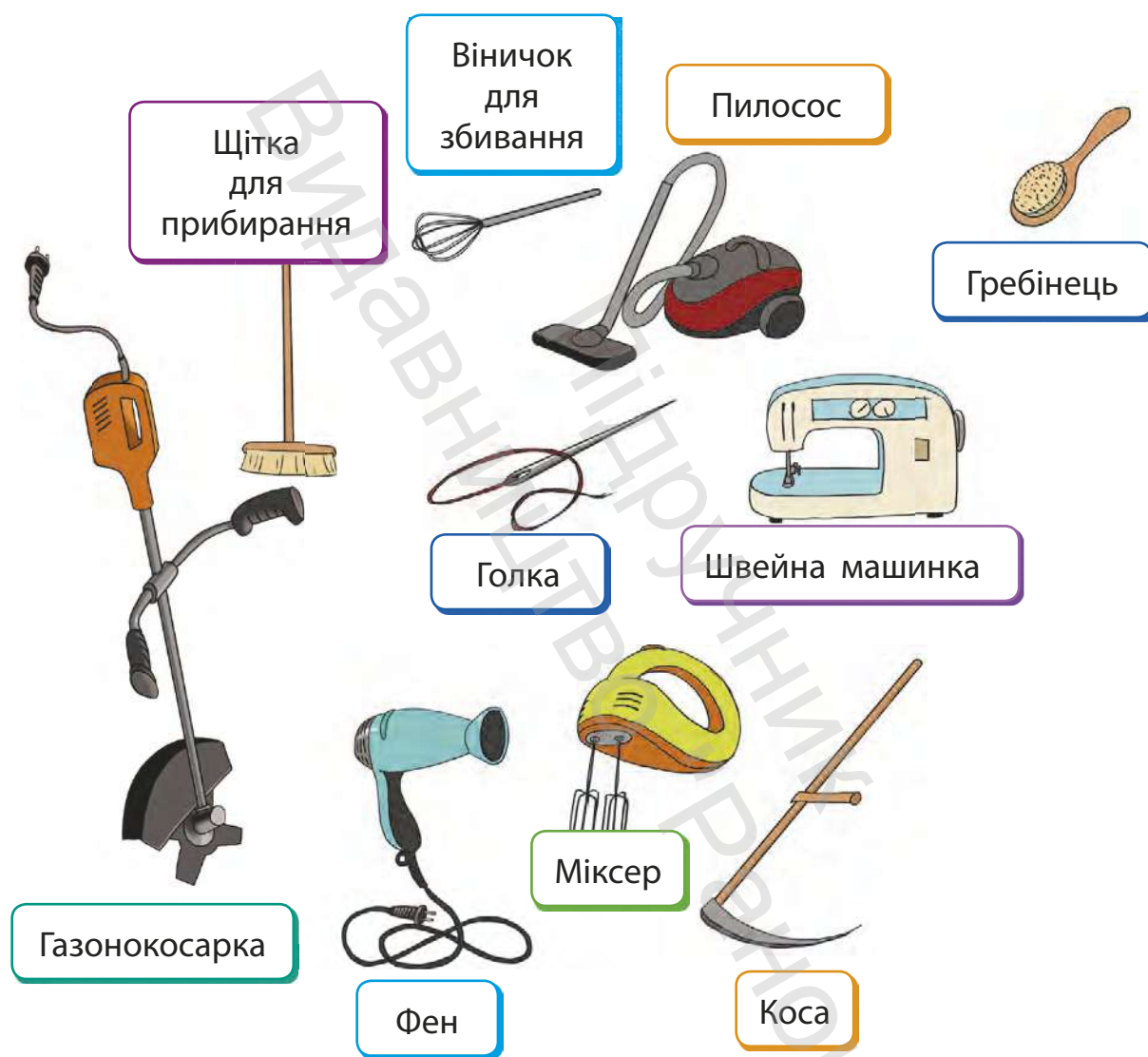
- 6 Розглянь предмети. Об'єднай їх у групи. Доповни групи своїми прикладами. Розкажи, як правильно користуватися цими предметами.

Я ВИКОРИСТОВУЮ ІНСТРУМЕНТИ

У своєму домі ти можеш використовувати різні інструменти. Є інструменти, за допомогою яких ти доглядаєш за квітами, прибираєш у кімнаті, доглядаєш за одягом чи взуттям, готуєш їжу чи насолоджуєшся мистецтвом. Інструменти, що ти використовуєш вручну, називають ручними. Інструменти, для яких потрібна електрична енергія, — електричними.

1 Утвори пари. Поясни, як ти міркуєш.

2 Сашкові потрібно почистити взуття, бабусі — приготувати обід, татові — прибрати в кімнаті, а дідусеві — попрацювати в саду. Уклади список необхідних інструментів для кожного члена родини. Поясни їх призначення.

ЕЛЕКТРОПРИЛАДИ В МОЄМУ ДОМІ

У твоєму домі є прилади, що допомагають виконувати певну «хатню роботу». Для цього їм потрібна електрична енергія. Електроприлади бувають великі — холодильник, пральна машина та дрібні — чайник, міксер.

1 Об'єднай електроприлади в групи за призначенням та розміром.

Для приготування
і зберігання їжі

Для догляду
за одягом

Для освітлення
приміщення

Дрібні
електроприлади

Великі
електроприлади

2 Поясни правила безпечної поведінки з електроприладами.

Користуйся
тільки справними
електроприладами

Вмикай і вимикай
електроприлади
сухими руками

У разі
пожежі
телефонуй
101

Користуйся електро-
приладами під наглядом
дорослих

Якщо почуєш запах диму
чи побачиш полум'я, негайно
сповісти про це дорослих

- 3 Утвори пари. Поясни свою думку. Чому предмети, які використовує людина вдома, змінюються з часом?

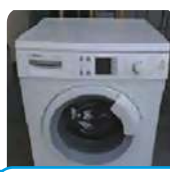
Ночви

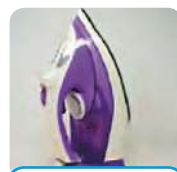
Холодильник

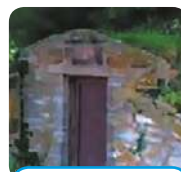
Рубель

Пральна машина

Праска

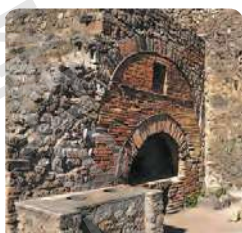

Льох

- 4 Розкажи, як люди готували їжу в давнину і зараз. Що змінилося? Які правила поведінки потрібно виконувати під час приготування їжі? Чому не можна користуватися плитою без дозволу дорослих?

Багаття

Піч

Газова плита

Електроплита

- 5 Розкажи, що потрібно робити для заощадження електроенергії у твоєму домі під час використання електроприладів. До кожного правила добери відповідне зображення.

Мий освітлювальні прилади

Не залишай відчиненими надовго дверцята холодильника

Не вмикай одночасно кілька електроприладів

Я ВИКОРИСТОВУЮ ЦИФРОВІ ПРИСТРОЇ

Для роботи з інформацією ти можеш використовувати комп'ютер чи комп'ютерні пристрої.

- 1 Розглянь, якими комп'ютерними пристроями користуються члени родини Шевченків. Назви ці пристрої. Порівняй між собою. Що між ними спільного? Чим вони відрізняються? Коли краще користуватися пристроєм?

Комп'ютер зазвичай складається із системного блока, монітора, клавіатури й миші. **Планшет, ноутбук і смартфон** — це комп'ютери, у яких об'єднано всі складові. А замість миші користуються пальцями рук.

- 2 Уяви, що в цих казкових героїв є цифрові пристрої. Як зміниться казка? Розіграй із друзями/подругами мінівиставу.

Пан Коцький

Півник і двоє мишенят

Як звірі хату будували

- 3 Визнач, який пристрій потрібний кожному учневі/кожній учениці для занять улюбленою справою.

Я люблю фотографувати.

Відеокамера

Я хочу розв'язувати задачі.

Планшет

Я люблю фільмувати відео.

Смартфон

Я люблю грати в ігри.

Ноутбук

Калькулятор

Фотоапарат

Комп'ютер опрацьовує інформацію, коли є відповідна програма. **Комп'ютерні ігри** — це програми.

- 4 Розшифруй повідомлення. На яких носіях їх зберегли? Як ще можна зберігати інформацію?

- 5 У класі Марини і Максима 25 учнів і учениць. Скільки з них мають різні цифрові пристрої? Прочитай дані з таблиці. На папері склади таблицю з даними про наявність пристроїв у твоїх однокласників / однокласниць.

Пристрої	Комп'ютер	Ноутбук	Планшет	Смартфон
Кількість дітей	10	5	7	8

- 6 Визнач першу букву кожного слова. Назви пристрої, які допомагають людині опрацьовувати повідомлення.

етбук
 онітор
 ідеокамера
 лавіатура
 ланшет
 истемний блок

П Н С В К М

МОЯ ДОМАШНЯ БІБЛІОТЕКА

Бібліотека — це зібрання книжок.

Це моя бібліотека.
Я люблю читати книжки.

Це моя бібліотека.
Я люблю читати електронні книжки.

Порівняй паперову та електронну книжки. Додай нові ідеї до записаних. Уяви, що тобі потрібно «лікувати» книжку. Як ти це зробиш із паперовою та електронною книжками?

Книжка паперова

Книжка електронна

не потрібно заряджати

доповнена реальність
(малюнок, на який ти наводиш
комп'ютерний пристрій, і він
оживає)

можна довго
роздивлятися малюнки

усю бібліотеку можна носити із собою

Ти можеш отримувати, опрацьовувати, зберігати та передавати інформацію.

Я отримую інформацію з інтернету та книжок

Я опрацьовую інформацію за допомогою комп'ютера чи обмірковуючи її

Я зберігаю інформацію на флешці чи у своїй пам'яті

Я передаю інформацію у розмові з другом/подругою чи електронною поштою

МОЯ РОДИНА

1 Дискусія.

Чи виникає у тебе бажання
пожити на безлюдному острові?

НІ   ТАК

Що таке родина?

Родина — група людей, родичів, які проживають разом, спільно: чоловік і жінка, батьки і діти. Їх об'єднує спільний дім, господарство, спосіб життя.

Родина — це ті люди, що перебувають у родинних стосунках за предками. Родина йде корінням у давнину. Для цього у родинах складають дерево роду.

(За Н. Красоткіною)

2 Намалюй чи зроби аплікацію — дерево своєї родини. Розкажи про кожного члена родини, відповідаючи на запитання:

Ім'я	Де працює / навчається
Вік	Улюблена справа

Мою маму звать Марина. Їй 34 роки. Вона лікар. Найбільше мама любить плести шарфи з вовни.

Мого тата звать Тарас. Йому 36 років. Він водій. Найбільше він любить подорожувати Україною.

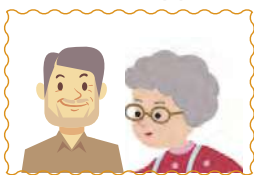
У кожної родини є свої традиції. Традиції — це звичаї, які передаються від батьків дітям, від бабусь і дідусів онукам. Які традиції є в твоїй родині?

3 Зроби календар днів народження членів своєї родини. Якими особливими словами ти привітаєш кожного з них?

Січень 15 День народження мами	Лютий 3 День народження бабусі Яни	Квітень 22 День народження татуса	Липень 10 День народження сестри Тані	Серпень 2 День народження дідуся Ігоря	Листопад 21 День народження бабусі Іри
---	---	--	--	---	---

4 Назви, ким ти є для своїх рідних.

онук
онучка

Хто я?

дочка
син

племінник
племінниця

брат
сестра

5 Розглянь малюнки. Розкажи, що ваша родина любить робити разом. Що ти любиш робити разом з дідусем? бабусею? татом? мамою? братом чи сестрою? Які традиції є в твоїй родині?

6 Дискусія.

Чи завжди треба слухатися батьків?

- Ти слухаєшся рідних тільки тому, що боїшся покарання?
- А якщо вони чомно пояснять, чому не можна, ти послухаєшся?
- Чи завжди ти розумієш, чому батьки тебе карають?
- Чи треба боятися покарання? Чи можуть рідні помилятися?

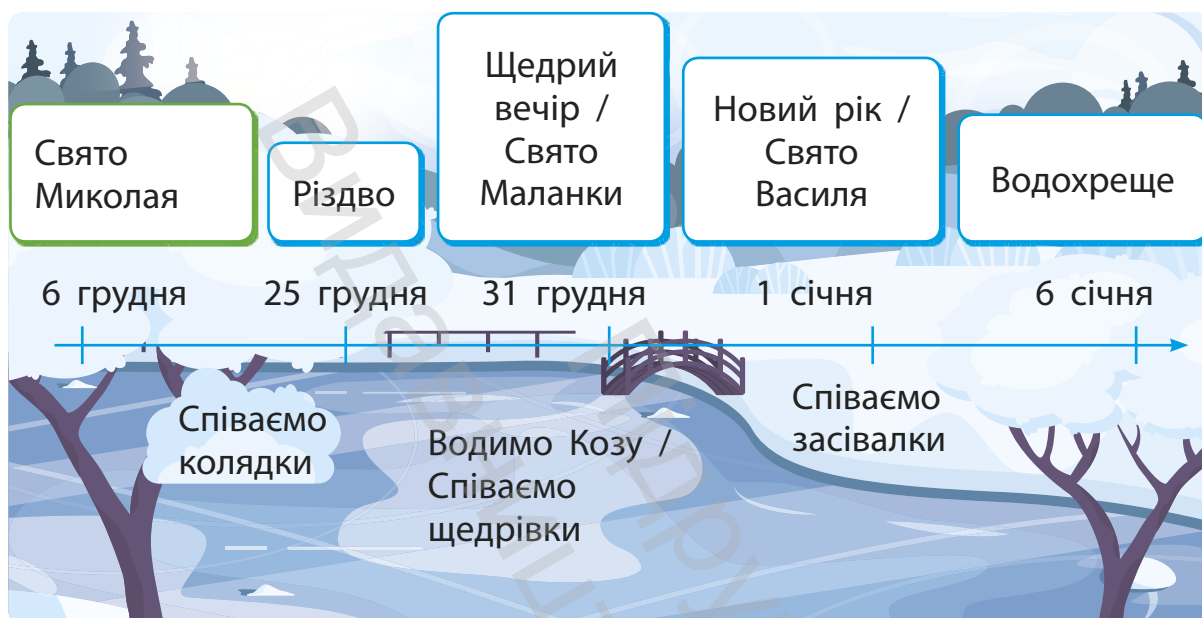
Є неписане правило: батьків треба слухатися. Тому що вони дорослі та відповідають за тебе перед законом. Тому що ти їм довіряєш. Тому що ти їх любиш і поважаєш. Але ти не мусиш бути бездіяльним/бездіяльною. Ти маєш розуміти, чого від тебе вимагають батьки і чому саме цього вони вимагають. Їхній авторитет не має бути надмірним, а твоя слухняність — сліпою.
(За О. Бреніф'є)

ЗИМОВІ СВЯТА В МОЄМУ ДОМІ

УКРАЇНСЬКІ ТРАДИЦІЇ ЗИМОВИХ СВЯТ

Давні традиції зимових свят пов'язані із зустріччю Нового року та побажанням щастя в ньому.

- 1 Розглянь лінію часу. Розкажи, коли в Україні відзначають зимові свята.

Від Дня святого Миколая починаються новорічні свята. Перед цим днем діти пишуть листи святому Миколаю, у яких розповідають про свої добрі вчинки та обіцяють позбутися поганих звичок.

Існує повір'я, що вночі святий Миколай під подушку покладе дітям подарунок, якщо ті гарно поведилися, або різочку, якщо поведінка була не дуже гарною. Цього дня дітям дарують пряники — «миколайчики».

- 2 Напиши листа святому Миколаю.

У День святого Миколая та в інші новорічні свята люди займаються доброчинністю. Слово **доброчинність** складається з двох частин: **добро** та **чинити**, тобто творити добро, допомагаючи іншим людям безкорисливо. Займаються доброчинністю волонтери. Вони влаштовують благодійні акції. **Благодійні** означає ті, які діють на благо, тобто вони є корисними.

Дякую волонтерам

- 3 Стань волонтером/волонтеркою на Новий рік. Реалізуй у класі одну з ідей чи придумай свою.

Ідея 1. Новорічна вистава. Підготуй із друзями/подругами виставу для малечі або для дорослих. Поділись своїм новорічним настроєм.

Як підготувати виставу?

Обміркуйте, яку виставу ви хочете ставити. Знайдіть готову п'єсу чи напишіть свою. У п'єсі зазначте дійових осіб та їхні репліки.

Перегляньте п'єсу і підготуйте декорації — це зображення місця на сцені, де будуть відбуватися дії.

Розподіліть ролі. Придумайте костюми. Вивчіть репліки дійових осіб.

Проведіть репетицію. Потренуйтеся говорити репліки одне за одним так, щоб глядачам і глядачкам цікаво було слухати. Обміркуйте інтонацію, жести і свої рухи на сцені.

Призначте день вистави. Підготуйте глядачам/глядачкам запрошення або намалюйте афішу.

Ідея 2. Розвага для однолітків. Проведіть новорічну вікторину для однолітків з інших класів.

Як провести вікторину?

Підготуйте цікаві запитання про зимові свята.

Напишіть їх на картках.

Обміркуйте, у якій послідовності ви ставитимете запитання.

Підготуйте невеличкі призи для учасників/учасниць власноруч.

Ідея 3. Читання з другом/подругою. Прочитайте з учнями та ученицями першого класу новорічні історії.

Ідея 4. Улаштуйте благодійний ярмарок.

Складіть план підготовки до благодійного ярмарку.

Розподіліть обов'язки.

Напишіть про його проведення у шкільному блозі.

4 Проаналізуй рекламу про благодійну акцію за такими запитаннями.

Що це за медіа?

З якою метою його створено?

Як це медіа привертає увагу?

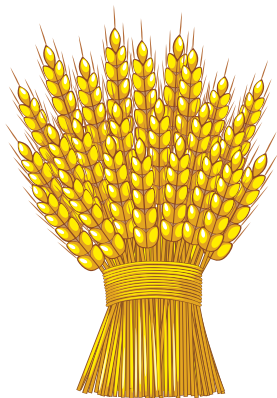
Яку інформацію ти здобув / здобула?

Чи можеш ти довіряти цьому медіа?

Чому?

КОЛЯДКИ НА РІЗДВО

У давнину життя людей було пов'язане із землеробством, тому багато обрядів присвячувалося гарному врожаю. До появи ялинки на Новий рік у хату заносили сніп жита чи пшениці. Його називали **дідухом**. Прикрашали кольоровими стрічками. Якщо дідуха не було, то під стіл ставили мішок із сіном.

У переддень Різдва в Україні співають **колядки**. Це обрядові пісні, які прославляють Бога. У них бажають щастя в новому році. Виконання колядок називають **колядуванням**. Тих, хто співає колядки, — **колядниками**. Пригощали колядників варениками із салом, дітей — пряниками тощо.

**Добрий вечір тобі,
пане господарю!**

Добрий вечір тобі, пане господарю!

Приспів:

Радуйся!

Ой радуйся, земле,

Син Божий народився!

(Приспів повторюється після кожного рядка.)

Застеляйте столи та все килимами,

Та й кладіть калачі з ярої пшениці.

Бо прийдуть до тебе три празники в гості:

А що перший празник — Рождество Христове,

А другий вже празник — Святого Василя,

А третій вже празник — Святе Водохреща.

А що перший празник зішле тобі втіху,

А що другий празник зішле тобі щастя,

А що третій празник зішле всім нам долю,

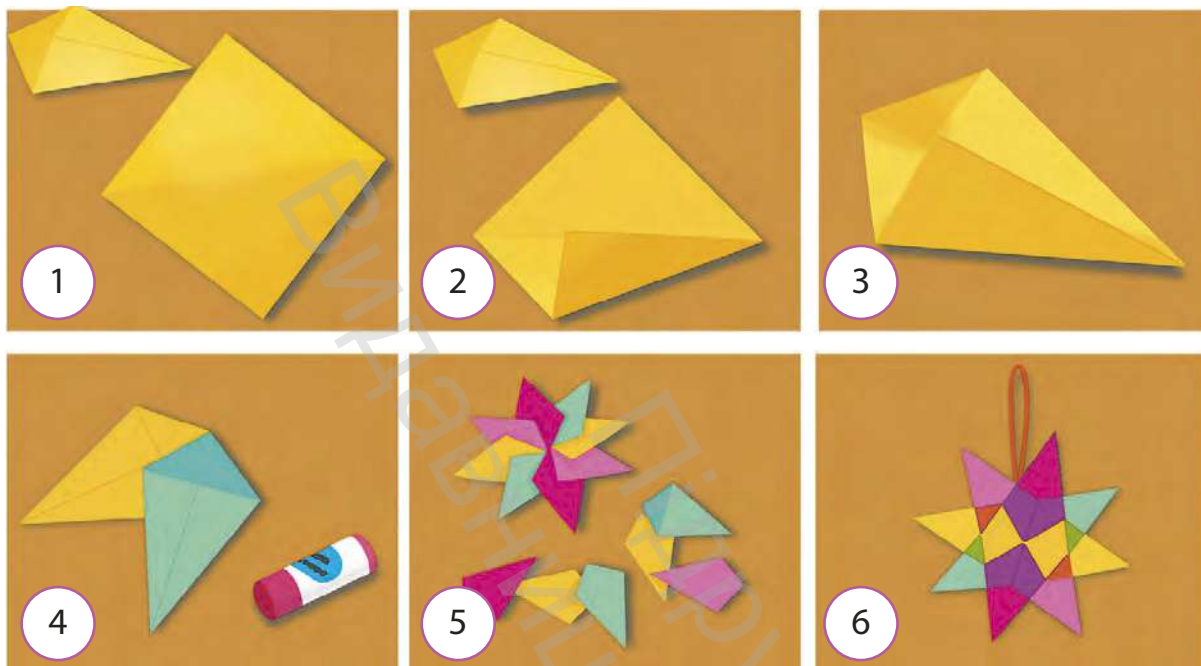
Зішле всім нам долю, Україні волю.

Колядувати ходили з різдвяною зіркою, або «звіздою».

Різдвяна зірка — символ сонця, вогню та тепла.

Її вісім кутиків символізують вічність. На Різдво колядники заносять різдвяну зірку до кожної хати, щоб вітати господарів і зичити їм добра й здоров'я.

Зроби з друзями/подругами різдвяну зірку. Вивчи колядку та щедрівку.

ЩЕДРІВКИ НА НОВИЙ РІК

У переддень Нового року, на свято Маланки, в Україні щедрують — співають **щедрівки**. Тих, хто співає щедрівки, називають **щедрувальниками**.

Найвідомішою щедрівкою є «Щедрик» у музичній обробці композитора Миколи Леонтовича.

1 Заспівай «Щедрика» разом із друзями/подругами.

Щедрик, щедрик, щедрівочка,
Прилетіла ластівочка,
Стала собі щебетати,
Господаря викликати:

— Вийди, вийди, господарю,
Подивися на кошару,
Там овечки покотились,
А ягнички народились...

- Чому в щедрівці йдеться про ластівку, яку не можна побачити взимку?

2 Прочитай. Знайди слова, які описують давній обряд.

Як водили Козу?

Звичай «водити козу» ввечері напередодні Нового року дуже давній. «Козу» робили з дерев'яної палиці, один із кінців якої розколювали на роги. Роги прикрашали: прив'язували дерев'яні ложки — «козячі вуха». З протилежного боку палиці чіпляли «козячий хвіст». Одягали її в старий кожух хутром назовні. Рукава кожуха мали звисати вниз — це «ноги кози». Той, кого обрали «козою», залазив під кожух, однією рукою тримався за прикрашену палицю та крутив «хвостом».

Окрім «кози», вибирали «кота» — зазвичай це був наймолодший хлопець із гурту. До обов'язків «кота» входило носити торбу, нявчати та просити сала.

Діти підходили до хати і просили: «Пустіть козу, бо вона змерзла».

Господарі мали тричі відмовитися, а діти продовжували просити. Після цього «коза» та щедрувальники співали, «кіт» нявчав і просив сала. «Коза» нібито «помирала», а потім «оживала».

Господарі пригощали кота салом, того, хто водить козу, пирогами, давали грошей.

- Розіграйте обряд «водіння кози».

ЗАСІВАЛЬНІ ПІСНІ НА СВЯТО ВАСИЛЯ

У перший день нового року хлопці ходять по домівках та співають засівальні пісні. Ти вже розумієш, що засівальні, тому що щось мають сіяти. Це дуже давній обряд. Посівальники співають пісню й обсіпають домівки зерном. Господарі пригощають посівальників та дякують грошима. Зерно не прибирають до наступного дня. Воно вважається оберегом.

Сію, сію, посіваю
З Новим роком всіх вітаю!
Щоб вам весело жилося,
Щоб задумане збулося,

Щоб ніколи не хворіли,
Щоб у праці все горіло!
Щоб, як квіти, ви цвіли
Та сто років прожили!

НОВИЙ РІК У МОЄМУ ДОМІ

Новий рік — родинне свято. На Новий рік ти з близькими прикрашаєш ялинку. Ви збираєтеся за святковим столом і бажаєте одне одному щастя і добробуту.

- 1** У різні часи новорічну ялинку прикрашали різними предметами. Спочатку — тільки яблуками та горіхами, потім почали виготовляти новорічні іграшки. Розглянь деякі новорічні іграшки. Поясни, чому ці об'єкти було вибрано для створення іграшок. Яке значення вони мають для святкування Нового року?

- 2** Де чий подарунок? Діти розповіли про свої подарунки на Новий рік. Чиї подарунки вже лежать під ялинкою? Дізнайся, у яких місцях знаходять новорічні подарунки діти в різних країнах світу.

- 3 Уяви, що ти дизайнер / дизайнерка. Створи ялинку з улюблених книжок, із пакетів з-під соку, з цукерок, із гілочок дерева, із солоного тіста. Придумай ще кілька незвичних ялинок з інших предметів. Створи ялинку зі слів на тему «Новий рік».

- 4 На Новий рік у школі сніговичків — новий розклад уроків. Склади розклад своїх веселих уроків. Поміркуй, чого ти хочеш на них навчитися.

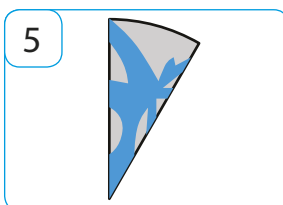
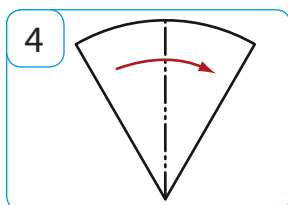
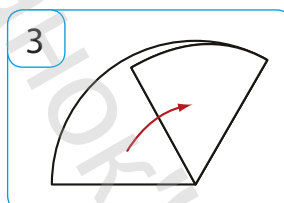
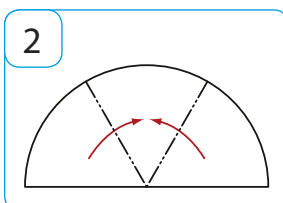
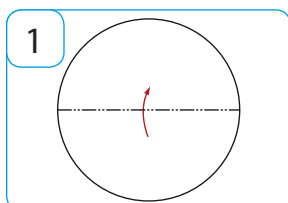

Розклад уроків
1. Зимологія.
2. Морозоведення.
3. Льодотворення.
4. Фігурне спотикання.
5. Снігознавство.

- 5 На уроці снігознавства сніговички шукали в кучугурах однакові сніжинки. Допоможи їм. Чому вони не могли виконати завдання? Кому ти подаруєш сніжинку? Чому?

- 6 Виготов сніжинки в техніці «витинанка».

Відомості про користування підручником

№ з/п	Прізвище та ім'я учня / учениці	Навчальний рік	Стан підручника	
			на початку року	у кінці року
1				
2				
3				
4				
5				

Навчальне видання

БОЛЬШАКОВА Інна Олексіївна
ПРИСТІНСЬКА Марина Сергіївна

«Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»
Підручник інтегрованого курсу
для 2 класу закладів загальної середньої освіти
(у 2-х частинах)
Частина 1

Рекомендовано
Міністерством освіти і науки України

Підручник відповідає Державним санітарним нормам і правилам
«Гігієнічні вимоги до друкованої продукції для дітей»

Редактор *І. В. Єфімова*. Помічник редактора *Ю. В. Завгородня*.
Технічний редактор *А. Г. Верьовкін*. Художнє оформлення *В. І. Труфена, Т. В. Задорожної*.
Коректор *Н. В. Красна*.

Підписано до друку 22.07.2024. Формат 60×90/8. Папір офсетний. Гарнітура Міріад.
Друк офсетний. Ум. друк. арк. 14,00. Обл.-вид. арк. 12,58.
Наклад 19527 пр. Зам. № 4109-2024.

ТОВ Видавництво «Ранок»,
вул. Космічна, 21а, Харків, 61145; вул. Деревлянська, 13, к. 331б, Київ, 04119.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 7548 від 16.12.2021.
E-mail: office@ranok.com.ua

Надруковано у друкарні ТОВ «ТРИАДА-ПАК»,
пров. Сімферопольський, 6, Харків 61052.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 5340 від 15.05.2017.
Тел. +38 (057) 712-20-00. E-mail: sale@triada.kharkov.ua

Чорнобривці —
СИМВОЛ синівської любові.

Барвінок —
СИМВОЛ ЖИТТЯ.

Верб
СИМВОЛ родин

Вербина —
символ вогнища.

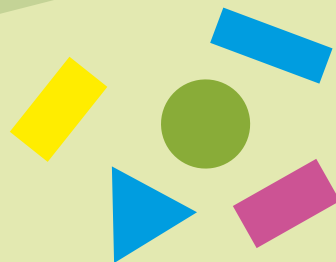

Калина —
символ дівочої вроди.

Без верби
і калини нема
України

Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ

ПІДРУЧНИК ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ ДЛЯ 2 КЛАСУ
ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ
(У 2-Х ЧАСТИНАХ). ЧАСТИНА 1

Навчальний матеріал підручника

«Я досліджую світ. 2 клас» зорієнтований:

- на засвоєння учнями знань про навколишній світ згідно з програмою навчального курсу «Я досліджую світ» та Державного стандарту загальної початкової освіти
- формування в учнів ключових та предметних компетентностей
- розвиток критичного мислення
- формування в учнів пошуково-дослідницьких умінь
- розвиток емоційного інтелекту
- виховання екологічно доцільної поведінки
- формування фінансової грамотності
- реалізацію індивідуального підходу

Інтерактивний електронний додаток містить:

- інтерактивні завдання до кожної теми
- навчальні та пізнавальні відеоролики
- завдання з використанням 3D-моделей
- пазли, лабіринти, розмальовки
- логічні завдання

ВИДАВНИЦТВО
РАНОК

Інтерактивний
електронний додаток
до підручника
доступний за QR-кодом
або посиланням
rnk.com.ua/106011